

relații financiar ~ valutare și comerciale internaționale

Ghidul lucrătorului de comerț exterior

Determinarea eficienței economice a operațiunilor comerciale pe credit

Determinarea rentabilității operațiunilor comerciale pe credit se înscrie în cadrul preocupărilor mai largi de cuantificare a eficienței economice a comerțului exterior. În domeniul măsurării rentabilității operațiunilor comerciale pe credit, rezultatele acestor preocupări s-au materializat, până în prezent, într-o serie de indicatori ale căror principii de elaborare pleacă, în general, de la criteriul esențial de determinare a eficienței operațiunilor comerciale externe, respectiv criteriul economisirii de muncă socială vie și materializată.

În acest studiu, autorii nu au intenția de a prezenta indicatorii elaborați până acum, ci își propun, având în vedere necesitatea continuă și obiectivă de îmbunătățire a sistemului de analiză a eficienței comerțului exterior, o abordare de pe noi poziții a problemei determinării rentabilității operațiunilor comerciale pe credit, atât în ceea ce privește latura teoretică cât și cea metodologică de calcul.

Apariția în cadrul schimburilor internaționale de valori materiale a operațiunilor comerciale pe credit a fost determinată de acțiunea unor factori obiectivi, din care enumerăm pe cei mai importanți:

— transformarea anumitor piețe în piețe ale cumpărătorului și apoi generalizarea acestui fenomen în anii '50 a determinat pe vânzător să acorde tot mai multe înlesniri de plată pentru a-și putea vinde marfa.

— progresul tehnic a dus și duce în continuare la creșterea complexității unor mărfuri (mașini, utilaje, instalații) paralel cu mărirea valorii acestora; acest fenomen presupune din partea beneficiarului un efort financiar deosebit în cazul unei plăți cash, iar din partea vânzătorului acordarea unor facilități cumpărătorului, astfel ca mărirea valorii mărfurilor să nu afecteze și competitivitatea acestora.

— puterea redusă de cumpărare a unor piețe obligă respectivele economii naționale angajate pe linia dezvoltării economice să aleagă calea creditului pentru a realiza importurile de valori de întrebuințare necesare.

— imperative de ordin politico-economic ale unor țări, care folosesc creditul drept instrument de pătrundere pe piețele externe, etc.

Depistarea modalităților de a determina cât mai corect și mai complet rentabilitatea operațiunilor comerciale pe credit trebuie să înceapă cu lămurirea conținutului economic al diferenței dintre prețul de vânzare în condiții de creditare și prețul de vânzare cash și al cuantumului dobânzilor aferente volumului creditului acordat.

Vanzarea pe credit nu implică cheltuieli suplimentare de muncă și ca urmare diferența între prețul de vânzare pe credit și prețul de vânzare cu plata imediată și cuantumul dobânzilor nu pot fi asimilate unei creșteri a valorii mărfii în cauză. Aceste două elemente valorice apărute în cazul unei tranzacții pe credit, pe de o parte, suplinesc **efortul** pe care îl face vânzătorul pentru a acorda credit cumpărătorului cu toate implicațiile (nerecuperarea imediată a fondurilor bănești investite pentru producerea mărfii, necesitatea de a obține de la o bancă din țară un credit pentru reluarea procesului de producție etc.), iar pe de altă parte reflectă **avantajele** pe care creditorul le acordă debitorului, principiul fiind acela că, pentru o anumită perioadă de timp, debitorul folosește în circuitul său economic o sumă de bani de care n-ar fi dispus dacă ar fi cumpărat mărfurile cash și beneficiază de alte avantaje propagate de pe urma unor valori de întrebuințare plătite doar parțial.

Obiectul unei tranzacții pe credit este constituit de fapt din două măr-

furi distincte: marfa propriu-zisă și o marfă de tip special — creditul (această marfă este de fapt un serviciu — serviciu de creditare) — între care, în condițiile operației comerciale pe credit, există o unitate organică. Este necesar să precizăm care sînt limitele valorii la cele două mărfuri care constituie obiectul unei tranzacții pe credit.

Pentru marfa propriu-zisă valoarea este dată de cheltuielile de muncă socialmente necesare producerii ei, iar pentru marfa de tip special, „serviciul de creditare”, valoarea este formată din: totalitatea cheltuielilor pe care le efectuează creditorul pentru realizarea vânzării pe credit, respectiv de cuantumul dobânzilor plătite băncii interne de la care obțin fondurile bănești pentru reluarea procesului productiv, de cuantumul asigurării creditului etc. Aceste cheltuieli sînt recuperate tocmai prin diferența dintre prețul de vânzare în condiții de creditare și prețul de vânzare în condiții de plată imediată și prin cuantumul dobânzilor plătite și contul creditului comercial de către beneficiarul acestuia.

Pe plan extern, valoarea „serviciului de creditare” apare sub formă deghizată, deoarece furnizorul mărfurilor poate jongla — pentru recuperarea cheltuielilor ocazionate de oferirea acestui serviciu, cu două elemente: prețul mărfii și rata dobânzii, respectiv cuantumul dobânzilor, fapt ce se poate transpune în următoarea relație:

$$\begin{aligned} \text{Cost extern} &= \text{Cuantumul} \\ \text{al serviciului} &= \text{dobânzilor} + \\ \text{de creditare} & \text{ externe} \\ & \text{diferența între} \\ & \text{prețul de vânzare} \\ & \text{în condiții de} \\ & \text{credit și condiții} \\ & \text{cash.} \end{aligned}$$

Din această relație se observă că dacă diferența de preț = 0, atunci rata dobânzii trebuie să fie maximă, iar cînd rata dobânzii scade sau este egală cu 0, diferența de preț tinde către un nivel maxim care este egal cu costul intern al serviciului de creditare (vezi graficul din pag. 2).

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

De aici se poate trage o primă concluzie de interes practic, și anume că în aprecierea condițiilor în care este acordat un credit comercial nu trebuie să se țină seama numai de nivelul dobânzii care poate duce la aprecieri eronate — ci și de nivelul prețului la care sînt oferite mărfurile care fac obiectul tranzacției respective.

Din delimitarea și analiza conținutului economic al celor două valori implicate într-o operațiune comercială pe credit, rezultă că din cadrul tuturor operațiunilor de comerț exterior, cele pe credit sînt cele mai susceptibile de a fi analizate complet din punct de vedere al eficienței. Determinarea rentabilității financiar-valutare a acestora are tendința de a acoperi întreaga sferă a efectelor cuprinse în eficiența comerțului exterior. Într-adevăr, valoarea creditului formată din valoarea mărfii propriu-zise și valoarea „serviciului de creditare”, determinată într-un mod sui-generis reflectă sintetic atît efectele directe și imediate (economisirea de muncă socială realizată ca urmare a achiziționării unei valori de întrebuințare) cît și efectele indirecte și de perspectivă (efortul creditorului și avantajele debitorului propagate în timp) pe care le are o operațiune comercială pe credit.

Revenind la principiile de elaborare și construcție a indicatorilor rentabilității acestui tip de tranzacții efectuate în cadrul specific comerțului exterior și a economiei socialiste, rezultă că pe lângă cunoașterea conținutului

economic al valorii creditului trebuie să facem distincție între valoarea internă și valoarea externă a creditului comercial.

Stabilirea, în cadrul condițiilor specifice ale economiei socialiste, a valorii interne a creditului comercial de export se poate face luînd în considerație aceleași elemente obiective pe baza cărora se formează — așa cum am văzut anterior — valoarea internațională a unei operațiuni comerciale pe credit. Valoarea internă a creditului comercial de export se va compune deci, în primul rînd, din valoarea internă a mărfurilor de export (respectiv cheltuiala de muncă vie și materializată încorporată în ele), și, în al doilea rînd din costul intern al „serviciului de creditare” care este oferit beneficiarului extern.

Dacă măsurarea primului element nu implică dificultăți, fiind reflectat de prețul intern complet al mărfurilor respective, stabilirea costului serviciului de creditare comportă o anumită dificultate, datorită faptului că exportul pe credit nu se reflectă în situația financiară a întreprinderilor, acestea primind contravaloarea mărfurilor de la buget, nefiînd astfel obligate de a obține un împrumut de la bancă pe baza căruia să-și reia ciclul productiv.

Această împrejurare face mai dificilă procurarea elementelor pe baza cărora se poate determina costul intern al serviciului de creditare. Pentru calcularea acestuia s-ar putea folosi totuși o rată de 5—8%, a cărei mărime λ ar fi determinată în mod

ipotețic, dintr-o rată a scontului de 4—5% și o primă de asigurare a creditului de 1—3%.

Costul intern al serviciului de creditare va fi direct proporțional cu partea din valoarea internă a mărfurilor care nu se regăsește în încasările externe în contul operațiunii respective și perioada de creditare și va fi dat de relația:

$$SC_1^E = (1 - \alpha_a) P_1^E \cdot \lambda^{t' + \frac{t}{2}}$$

în care:

SC_1^E = costul intern al „serviciului de creditare” în cadrul unui credit comercial de export;

P_1^E = prețul intern complet de export al mărfurilor care fac obiectul tranzacției respective;

α_a = coeficient calculat prin raportarea avansului plătit de beneficiarul creditului comercial de export la prețul extern al mărfurilor exportate pe credit. Acest coeficient are rolul de a stabili cuantumul din prețul intern care nu este recuperat imediat prin încasări externe.

λ = rata efortului de creditare;
 t' = perioada de grație (în ani);
 t = perioada efectivă de rambursare a creditului comercial ($t' + t = T$ perioada de creditare).

Această formulă este folosibilă în cazul rambursării creditului comercial în rate egale.

În cazul în care livrarea mărfurilor se face eșalonat (de ex.: instalații complexe), sau, rambursarea anumitor cote din credit se efectuează condiționat de anumite elemente (întrearea în funcțiune, atingerea parametrilor proiectați, etc.) se folosește o altă formulă pentru stabilirea costului intern al „serviciului de creditare”.

$$SC_1^E = \sum_{i=1}^T (1 - \alpha_{T-i}) P_1 \cdot \lambda$$

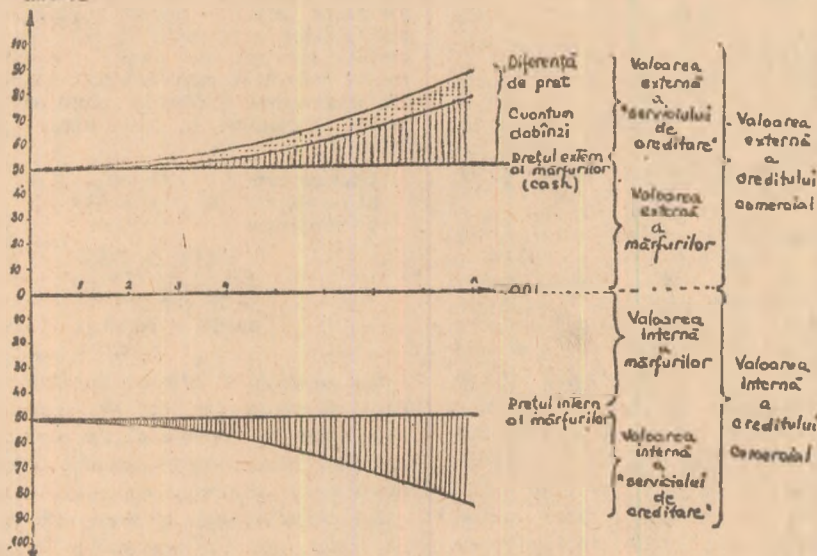
în care:

$T-i$ = raportul existent într-un an între încasările în contul prețului extern al mărfurilor exportate și prețul extern al acestora;

T = perioada de creditare (în ani)
 $i = 1..T$ = numărul anilor scurși din momentul încheierii tranzacției pînă la rambursarea totală a creditului.

Cunoscînd valoarea internă a mărfurilor exportate pe credit și costul intern al serviciului de creditare, se poate determina, prin însumarea lor, valoarea internă a creditului comercial de export.

unități monetare
externe

unități monetare
interne

Vasile RADU
 Napoleon POP
 I.E.M.

drept și uzanțe internaționale

Căi de rezolvare a reclamațiilor privind calitatea mărfurilor livrate

În nr. 2/1979, la această rubrică am prezentat prima parte privind reclamațiile referitoare la livrări de mărfuri neconforme calitativ cu clauzele contractului comercial de vânzare internațională și anume: remiterea de către cumpărător a reclamațiilor și modul de tratare a acestora de către vânzător (exportatorul român).

În cele ce urmează vom analiza căile de rezolvare a reclamațiilor formulate de către cumpărătorul extern, așa cum rezultă din convențiile și uzanțele internaționale.

Uzanțe internaționale

Practica comercială internațională, axată pe uzanțele uniforme privind vânzarea-cumpărarea, a statornicit trei căi principale privind rezolvarea reclamațiilor referitoare la calitatea mărfurilor primite de cumpărător: a) remedierea, repararea sau recondiționarea lotului de marfă reclamat, b) restituirea lotului și înlocuirea lui, dacă este posibil, cu un alt lot de marfă corespunzător calitativ, c) acordarea de către vânzător, cumpărătorului, a unor bonificații din preț, convenite în cadrul negocierilor privind reclamația. Aceste căi de soluționare a reclamațiilor sunt conștințite și de Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975, de care ne vom ocupa în cele ce urmează.

Condițiile generale pentru exportul de bunuri de consum durabile și de articole de construcții, model 730, elaborate de C.E.E./O.N.U. prevăd următoarele cu privire la rezolvarea reclamațiilor:

„9.5. Pentru a putea invoca beneficiul acestui articol, cumpărătorul trebuie să avizeze vânzătorul fără întârziere și în scris, de viciile care s-au manifestat. Vânzătorul astfel avizat va trebui, dacă viciul este acoperit de dispozițiile acestui articol, la alegerea sa:

a) fie să repare pe loc marfa cu defecte;

b) fie să facă să-i fie trimisă marfa sau piesele defectuoase în scopul reparării;

c) fie să înlocuiască marfa defectuoasă;

d) fie să înlocuiască piesele cu defecte în scopul de a permite cumpărătorului să procedeze la reparațiile necesare pe cheltuielile vânzătorului”.

Legea de la Haga merge mai departe, statuind, prin art. 41(1) că cumpărătorul are dreptul, dacă „a denunțat cu regularitate lipsa conformității mărfurilor primite cu condițiile de calitate prevăzute în contractul comercial de vânzare internațională:

a) să ceară vânzătorului executarea contractului;

b) să declare desfacerea contractului; c) să reducă prețul.

Cumpărătorul poate, de asemenea, să obțină despăgubirile prevăzute la articolul 82 sau articolele 84—87.

În continuare, Legea de la Haga aduce precizări cu privire la înținderea noțiunii de „executare a contractului”, prevăzută la lit. a de mai sus ca fiind o cale de soluționare a reclamației:

Art. 42(1). Cumpărătorul poate să pretindă vânzătorului executarea contractului:

a) dacă vânzarea se referă la un lucru din producția sau fabricația vânzătorului: prin repararea defectelor, cu condiția ca vânzătorul să fie în măsură să le repare;

b) dacă vânzarea se referă la un corp sigur: prin livrare a lucrului prevăzut în contract sau a părții care lipsește;

c) dacă vânzarea se referă la lucruri de același fel: prin livrarea de noi lucruri conform contractului sau a părții ori cantității lipsă, în afară de cazul că o cumpărare de înlocuire ar fi conformă uzanțelor și rezonabil posibilă.

Reamintim că uzanțele internaționale invocate au putere de lege între părți numai în măsura în care au fost adoptate prin contractul comercial încheiat.

Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975 conțin importante norme de drept uniform, cu aplicație obligatorie între parteneri din țări socialiste membre ale C.A.E.R. cu privire la care ne vom referi pe parcursul secțiunilor următoare.

Repararea lotului de marfă livrată

O primă cale de rezolvare a reclamației, frecvent utilizată în practică, o constituie, așa cum am arătat, înălțurarea deficiențelor calitative constatate la destinație, prin repararea mărfurilor.

Potrivit principiului libertății părților de a înscrie în contract clauze derogatorii de la uzanțele și convențiile internaționale (când normele de drept care le cuprind nu sint imperative), în practică, în funcție de natura și valoarea obiectului se convine uneori ca înălțurarea defectelor care implică cheltuieli pînă la o anumită valoare să fie făcută, de regulă, de către cumpărător, căruia îi revine însă obligația să facă dovada culpei vânzătorului și a cheltuielilor efectuate.

Înălțurarea prin repararea (remediarea, recondiționarea) de către vânzător a deficiențelor calitative este prevăzută, de regulă în toate contractele tip și în condițiile generale folosite în comerțul internațional; trebuie subliniat că el constituie principalul mod de reparație în cazul cînd eliminarea defectului este recunoscută ca necesară de către parteneri.

Executarea operației de înălțurare a defectelor nu înlătură însă dreptul cumpărătorului de a pretinde penalități pentru eventuala întârziere a livrării. Un astfel de drept este prevăzută de Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975 pentru cazurile în care se livrează în mod repetat mărfuri cu defecte. În astfel de cazuri cumpărătorul, pe lîngă dreptul pe care-l are de a cere vânzătorului sistarea livrărilor pînă la înălțurarea tuturor cauzelor generatoare de defecte, are și dreptul să pretindă plata de penalități, inclusiv pentru întârzierea în livrare, începînd din ziua cînd, conform contractului, marfa trebuie să fie livrată, pînă în ziua reluării de către vânzător a livrărilor unor produse de bună calitate. Deoarece remedierea defectelor durează în timp, partenerii pot conveni prin contract ca vânzătorul să plătească cumpărătorului „pro rata temporis”, o penalitate progresivă; C.G.L.—C.A.E.R. 1968/1975 prevăd 0,05% din prețul total al contractului pentru prima lună, 0,08% pentru a doua lună și în continuare 0,12% pentru fiecare zi de întârziere, fără ca totalul penalităților să poată depăși 8% din valoarea mărfii. Dacă nici după remediere mărfurile nu devin corespunzătoare sub aspect calitativ, ele vor fi refuzate, iar vânzătorul va trebuie să suporte toate cheltuielile efectuate cum ar fi: costul remedierii, inclusiv costul pieselor înlocuite, costul transportului pieselor necesare remedierii, manopera, alocațiile zilnice, cheltuielile de deplasare legate de personalul propriu, retribuția personalului cumpărătorului folosit pentru repetarea probelor, costul materiei prime care a fost eventual folosită cu ocazia repetării probelor, precum și orice alte cheltuieli suportate de cumpărător în legătură cu recepția mărfurilor necorespunzătoare, socotite pînă la data semnării procesului verbal de recepție.

În contractele comerciale încheiate de parteneri din țări cu economie capitalistă și din țări socialiste nemembre ale C.A.E.R. consecințele înțirzierilor de punere în funcțiune sau de valorificare a mărfurilor livrate cu defecte calitative se stabilește prin contractul comercial de vânzare-cumpărare internațională, care pot fi de plata unor penalități prestabilite, de daune-interese și, uneori, desfacerea contractului (care este consecința neagreată în comerțul internațional).

Restituirea lotului de marfă livrată

În cazul în care remedierea nu a fost posibilă să fie realizată în țara cumpărătorului, o altă cale de soluționare a reclamației îl constituie solicitarea restituirii mărfurilor de către vânzător în vederea înlocuirii lor. La acest mod trebuie să se recurgă, pe cât posibil, de comun acord, în așa fel încât să se producă cit mai puține prejudicii părților contractante. În situația când partenerii n-au convenit prin contract și nici ulterior asupra modului de înlăturare a deficiențelor calitative, rămâne vânzătorului posibilitatea de alegere între repararea (remedierea) defectelor sau înlocuirea mărfurilor.

Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975, prevăd pentru vânzător obligația alternativă de a înlătura defectul sau de a înlocui marfa defectă în limitele termenului de livrare stabilit în contract fără posibilitatea pentru cumpărător de a restitui marfa pentru care a înaintat reclamația de calitate; dacă însă cumpărătorul a solicitat sistematic livrării unor partizi de mărfuri din cauza defectelor repetate, iar furnizorul nu se conformează, cumpărătorul este în drept să restituie vânzătorului partizile de mărfuri primite.

Majoritatea condițiilor generale adoptate de Comisia Economică pentru Europa, a O.N.U. prevăd, în aceeași măsură, posibilitatea, în cazul unei defecțiuni de livrare, ca marfa să fie reparată sau înlocuită gratuit, la alegerea vânzătorului.

Înlăturarea defectului sau înlocuirea mărfii defecte trebuie să se facă într-un termen convenabil ambilor parteneri. În cazul livrării unor mărfuri cu termen fix, condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975 prevăd obligația vânzătorului de a înlătura defectul sau de a înlocui marfa în limitele termenului de livrare stabilit în contract. Nerespectarea acestei obligații poate avea drept consecință denunțarea contractului de către cumpărător imediat după expirarea termenului de livrare, suportarea plății de penalități, precum și restituirea de către vânzător a sumelor eventual plătite de cumpărător.

Evident, pentru ca vânzătorul să poată invoca lipsa de calitate, de natură a-l îndritui să restituie marfa, trebuie să facă dovada că mărfurile primite sînt neconforme în raport cu clauzele din contract și nu cu o altă documentație tehnică în vigoare în țara sa, dar pe care părțile nu au avut-o în vedere la încheierea contractului. Următoarea speță credem că va fi concludentă. În conformitate cu dispozițiunile § 15 din C.G.L.-C.A.E.R. 1968/1975 părțile pot stabili prin contract că obiectul său să corespundă unor anumite caracteristici de calitate, condiții tehnice ori unui anumit standard; în sensul acestor dispozițiuni fișele tehnice anexate la contract determină — prin chiar acordul de voință al părților — cuprinsul obligației vânzătorului privitor la calitatea obiectului livrării.

Într-o asemenea situație controlul calității mărfurilor livrate trebuie să se efectueze după fișa tehnică anexată la contract, fișă alcătuită după standardul românesc. Or, din certificatele de control depuse de întreprinderea reclamantă s-a constatat că la baza controlului pe care l-a efectuat n-a stat această fișă tehnică asupra căreia părțile au convenit, certificatele referindu-se expres la o normă străină ori la grupări dintr-un standard străin, diferite de acelea din standardul românesc. Toate acestea constituind încălcări ale clauzei contractuale referitoare la determinarea calității obiectului contractului, cererea de penalități a cumpărătoarei pentru livrări calitative necorespunzătoare a fost respinsă (Hotărîrea din 14 iulie 1977, Dosar nr. 1010/1974).

Acordarea de bonificații

O a treia cale de soluționare a reclamației, de asemenea, uzitată este acordarea unei bonificații (rabat) cumpărătorului. În cazul în care cumpărătorul apreciază că mărfurile primite de la vânzător cu defecțiuni calitative pot fi utilizate, el putînd suferi însă, în urma utilizării lor, un anumit prejudiciu, poate cere vânzătorului acoperirea acestui prejudiciu. În practica comercială internațională procedura folosită pentru o asemenea situație este aceea a bonificației (rabat). Ea constă, pentru vânzător, în a accepta plata unei sume prin diminuarea prețului mărfurilor livrate, în scopul stabilirii valori reale a acestor mărfuri. Partenerii pot conveni asupra plății unor bonificații în diferite situații ivite în timpul derulării contractului încheiat, cum ar fi:

— livrările de mărfuri necorespunzătoare condițiilor de calitate, prezentare, ambalaj, sortimente, specificații etc.;

— deprecierea calitative sau deteriorări de mărfuri pe timpul transportului, dacă asigurarea calității aparține vânzătorului;

— cheltuieli justificate făcute de cumpărător în ce privește calitatea, ambalajul, marcarea, specificații etc. dacă se datorează culpei vânzătorului.

Acordarea de bonificații în vederea rezolvării reclamațiilor privind calitatea mărfurilor livrate cumpărătorilor externi cunoaște o detaliată reglementare prin Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975. În primul rînd, Condițiile amintite atribuie căii de rezolvare a reclamațiilor un caracter subsidiar, rezultat din prevederile paragrafului 31, pct. 3: „Dacă cumpărătorul pretinde o bonificație pentru marfă, vânzătorul este în drept — la alegerea sa — ori să înlătore defectul, ori să înlocuiască marfa sau partea defectă de marfă, ori să acorde cumpărătorului bonificația în cuantumul stabilit”.

Cu privire la cumulumul bonificației cu penalitățile datorate pentru întîrzierea livrării unei mărfii corespunzătoare calitativ, Condițiile generale stabilesc următoarele, la paragraful 75 (pct. 5 și 6):

5. În cazul în care părțile convin o bonificație pentru marfă în locul înlăturării defectului, la convenirea cuantumului bonificației părțile trebuie să convină dacă suma penalității calculate și/sau plătite în conformitate cu punctul 4 din prezentul paragraf se include în suma bonificației sau bonificația se plătește peste această penalitate.

6. Dacă părțile au convenit cuantumul bonificației, dar lipsește înțelegerea lor asupra faptului dacă penalitatea prevăzută la punctul 4 din prezentul paragraf se include în suma bonificației sau bonificația se va plăti peste această penalitate, în cazurile în care prejudiciile efective suportate de cumpărător ca urmare a neutilizării mărfii pînă în momentul convenirii bonificației:

— sînt mai mici decît valoarea penalităților — penalitatea calculată și/sau plătită se reduce la valoarea prejudiciilor efective;

— sînt mai mari decît valoarea penalităților — prejudiciile efective care depășesc valoarea penalităților sînt plătite de vânzător cumpărătorului, dacă acest lucru este prevăzut în acordul bilateral.

Acordarea de bonificații urmează a fi acceptată de vânzător numai după o temeinică verificare a motivelor invocate de cumpărător. Astfel, într-o speță cu care a fost sesizată Comisia de arbitraj de la București, reclamanta a cerut o bonificație de 25% pentru articole de ceramică neagră necorespunzătoare calitativ plus 4% dobînzii penalizatoare.

Reclamanta a arătat că ceramica a fost insuficient arsă, iar vasele respective au fost acoperite în interior cu glazură, ceea ce a făcut ca la umplerea lor cu apă acestea să se deterioreze.

În întîmpinare, pîrita a arătat că procedul de verificare nu este conform prescripțiilor interne de fabricație. Potrivit normei de stabilire a parametrilor calitativi, vasele în cauză sînt produse ornamentale, a căror destinație nu este de a fi umplute cu apă. De asemenea, potrivit procesului-verbal de autorecepție, respectînd § 26 punctul 4 din C.G.L. — C.A.E.R. 1968/1975 — care arată că „În cazul în care contractul nu prevede altfel, vânzătorul este obligat să prezinte cumpărătorului documentul corespunzător care confirmă calitatea mărfii. Protocolul de încercare se prezintă cumpărătorului de către vânzător, la cererea acestuia”, marfa a corespuns calitativ.

Intrucît produsele livrate aveau calitatea medie obișnuită în țara vânzătorului pentru mărfurile de acest gen și deoarece ele corespundeau destinației stabilite prin contract, deteriorarea lor datorîndu-se schimbării destinației — din obiecte pur ornamentale în vase pentru flori naturale — Comisia de arbitraj de la București, a respins, prin Hotărîrea nr. 64 din 6 martie 1978, acțiunea reclamantei, ca fiind neîntemeiată.

Conjunctura pe piețele valutare și de capital

Evoluția cursurilor de schimb: — Retrospectivă 1978 —

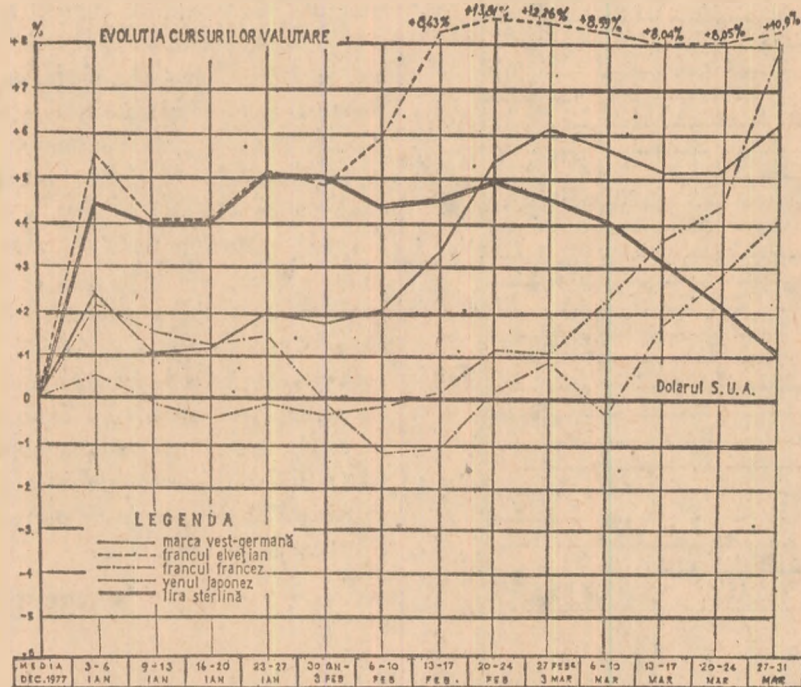
Anul 1978 a cunoscut importante modificări în raporturile dintre principalele valute occidentale, fiind do-

zintă evoluția trimestrială a cursului celor cinci principale valute occidentale față de dolar (abateri procentu-

ale ale mediilor săptămânale de la o bază fixă, considerată media lunii precedente). Semnalăm câteva din aceste caracteristici:

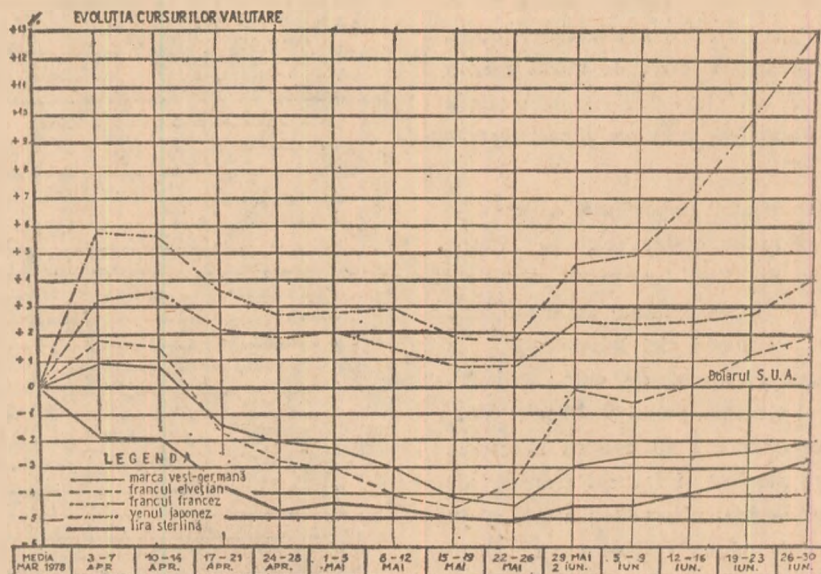
1. Modificări substanțiale de curs în toate cele patru trimestre. În fiecare trimestru s-au înregistrat modificări de curs de cel puțin 5% și a existat cel puțin o valută care a suferit modificări de curs de peste 10%.

2. Tendința evidentă de scădere a cursului dolarului. Majorarea cursului celorlalte valute față de dolar a fost mai puternică în trimestrul I și trimestrul III 1978, mai ales în cazul francului elvețian, mărcii vest-germane și yenului japonez. Perioada iunie-noiembrie 1978 a fost una dintre cele mai dificile în istoria valutei americane: pe parcursul a cinci luni, francul elvețian a crescut față de dolar cu cca. 27%, yenul japonez cu cca. 28%, iar marca vest-germană cu peste 14%. Lunile aprilie-mai și noiembrie pot fi considerate perioade de relativă redresare a dolarului, temporară însă, deoarece nu a putut fi menținută. Pentru întreg anul 1978 s-au înregistrat următoarele procente de creștere a cursului acestor valute față de dolar: francul elvețian +18,45% (de la 1,9936 franci pentru un dolar, media lunii ianuarie la 1,6746 media lunii decembrie 1978); yenul japonez +23% (de la 240,86 la 195,80 yen pentru un dolar); marca vest-germană +12,55% (de la 2,1162 la 1,8801 mărci pentru un dolar); francul francez +9,3% (de la

minat de scăderea considerabilă a cursului dolarului S.U.A. Din acest punct de vedere, al amploarei pe care au înregistrat-o modificările de curs, anul 1978 se înscrie, în evoluția contemporană a relațiilor valutare-financiare internaționale, în rândul celor „foarte agitați”. Într-adevăr, scăderi de asemenea proporții ale cursului dolarului s-au înregistrat în perioada postbelică numai în 1971 (când dolarul a fost devalorizat cu 7,6% față de aur și cca 12% în medie față de celelalte valute occidentale) și în 1973 (când dolarul a fost devalorizat față de aur cu 10% și cu 12—14% în medie față de celelalte valute occidentale).

Caracteristicile definitorii ale evoluției cursurilor valutare în anul 1978 reies din graficele alăturate, care pre-

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

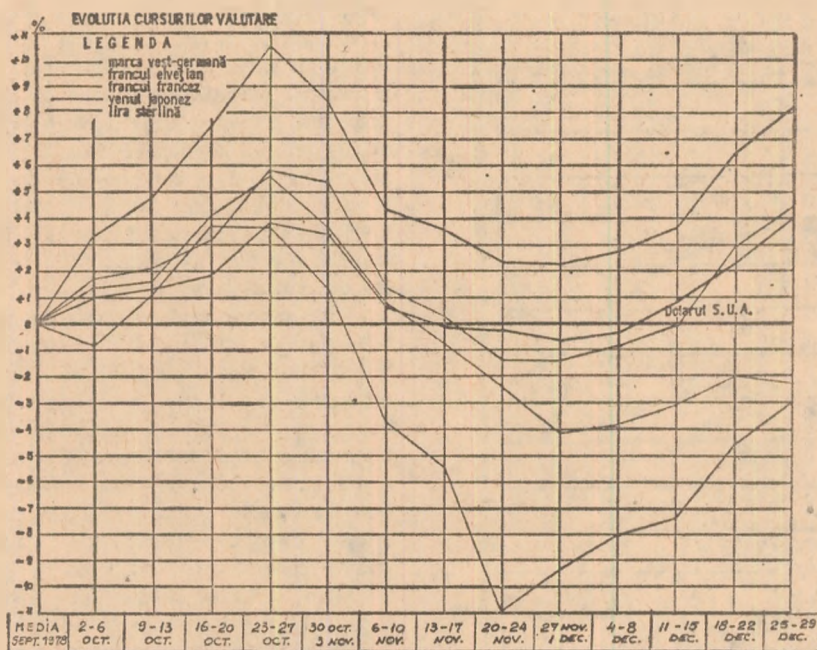
4,7141 la 4,3124 franci pentru un dolar); lira sterlină +2,55% (de la 1,9353 la 1,9847 dolari pentru o liră).

3. Fluctuații de mare amplitudine. Deși graficele sînt întocmite pe bază de medii săptămînale (care exclud fluctuațiile zilnice și mai ales fluctuațiile din timpul zilei) se pot sesiza ușor creșteri și scăderi importante

cul elvețian și marca vest-germană etc. În condițiile unor modificări atît de diferite în structura cursurilor de schimb (trebuie avut în vedere că analiza s-a limitat la numai șase valute occidentale) se pune, desigur, problema comensurării unor medii de devalorizare sau revalorizare cu ajutorul indicilor valutari (coșuri valutare).

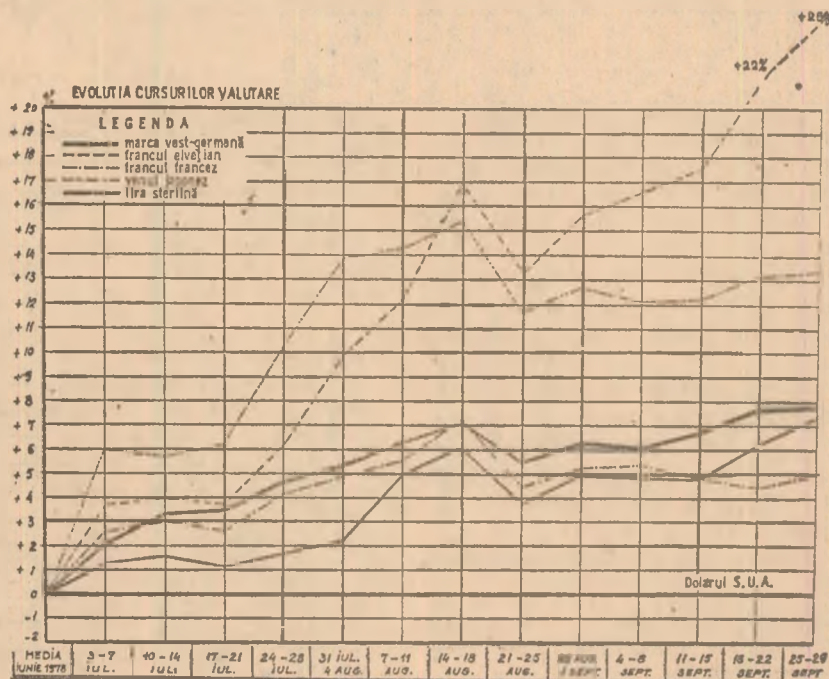
Astfel, în medie ponderată față de coșul DST, cursul dolarului a scăzut de la 1,2064 dolari pentru 1 DST la începutul lunii ianuarie 1978, la 1,3494 dolari pentru 1 DST pe 30 octombrie 1978, redresîndu-se apoi la circa 1,30 dolari pentru 1 DST la sfîrșitul lunii decembrie 1978; în consecință, deprecierea medie a dolarului față de coșul DST în 1978 poate fi apreciată la 8-10%. Alte coșuri valutare indică însă procente superioare de depreciere a dolarului. Astfel, indicele valutar Reuter, care arată procentul mediu de depreciere a 10 principale valute occidentale față de cursurile centrale în dolari stabilite în urma acordului Smithsonian (decembrie 1971), a crescut de la 22,35 în ianuarie 1978 la 42,70 în decembrie 1978, ceea ce semnifică o depreciere a dolarului de circa 14%. De asemenea, unitatea de cont vest-europeană calculată de oficialitățile Pieței comune, a crescut de la 1,2133 dolari în ianuarie 1978 la 1,3777 dolari în decembrie 1978, ceea ce reprezintă un procent de depreciere a dolarului de circa 12%.

M. ISĂRESCU
I.E.M.

pe parcursul a cîteva săptămîni. Astfel, cursul mărcii vest-germane a crescut cu 11% în luna octombrie și a scăzut apoi cu 8% în luna noiembrie. Trebuie semnalat că, de multe ori, în interval de o singură zi sau cîteva zile, s-au înregistrat modificări de curs de 1-5%.

4. Modificări importante de curs și în raporturile dintre celelalte valute occidentale. Deși fenomenul dominant a fost scăderea cursului dolarului, s-au înregistrat modificări importante și în celelalte raporturi de curs: astfel, francul elvețian, yenul japonez și marca vest-germană au crescut în raport cu lira sterlină și francul francez; de asemenea francul elvețian a crescut în raport cu marca vest-germană, yenul japonez a crescut în raport cu fran-

Noțiuni, termeni, operațiuni

Sistemul generalizat de preferințe vamale

Sistemul generalizat de preferințe (Generalized System of Preferences) — G.S.P. — este astăzi un acord internațional prin care țările dezvoltate se angajează să practice la mărfurile provenind din țările în curs de dezvoltare tarife vamale reduse (preferențiale).

Principiul acordării de preferințe vamale pe bază nereciprocă și nediscriminatorii s-a conturat în cadrul Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, ca o formă de încurajare și stimulare a expansiunii exporturilor țărilor în curs de dezvoltare, în special de produse prelucrate și semiprelucrate.

Materializarea acestui concept s-a făcut prin acordul la care s-a ajuns cu ocazia celei de a doua sesiuni UNCTAD — 1968, privind începerea elaborării sistemului, adoptat apoi în 1970 de Consiliul UNCTAD.

Caracteristicile ce disting preferințele vamale acordate prin G.S.P., de alte convenții de acest gen sînt următoarele :

1. Față de alte scheme de preferințe, acordate pe baza unor negocieri bilaterale sau numai unui grup de state, preferințele G.S.P., așa cum reiese din însăși denumire — sistem generalizat — se acordă de către țările dezvoltate din punct de vedere economic, tuturor țărilor în curs de dezvoltare. Stabilirea țărilor beneficiare se face după principiul autodefinitivității stadiului de dezvoltare.

2. Preferințele acordate în cadrul G.S.P. fac excepție de la principiul GATT al reciprocității de tratament, reducerile de taxe vamale fiind acordate pe o bază nereciprocă țărilor în curs de dezvoltare, deci fără obligația de a face reduceri similare țărilor dezvoltate. În acest sens se face excepție (pe o perioadă inițială de 10 ani) de la principiul acordării reciproce a „Clauzei națiunii celei mai favorizate”, apărînd în acest fel în practica internațională un tratament mai favorizat decît cel prevăzut prin clauză (aplicarea reducerilor de taxe vamale prevăzută în preferințele G.S.P. se face de la nivelul prevăzut pentru țările beneficiare de clauza națiunii celei mai favorizate).

3. Deși generalizat și acordat nediscriminatoriu schema de preferințe diferă pentru fiecare donator (țară dezvoltată) și în cadrul acestora pentru diferitele grupe de mărfuri.

De remarcat este faptul că în aplicarea sistemelor de preferințe proprii o serie de state au instituit diferite limitări cantitative, ale importurilor (plafoane), clauze de salvagardare, reguli de origină etc., care practic restrîng mult facilitățile create prin reducerile de taxe vamale, și în acest

fel și efectul lor de stimulare a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare.

Spre exemplu sistemul generalizat de preferințe vamale al Pieței Comune cuprinde o clasificare a produselor industriale importante pe 3 categorii: „sensibile”, „semisensibile” și „nesensibile”. Chiar și pentru produsele industriale declarate „nesensibile” există plafoane valorice de aplicare a reducerilor de taxe vamale după expirarea cărora importurile din țările în curs de dezvoltare revin la tarifele vamale GATT. De asemenea, marea majoritate a produselor agricole transformate au rămas în afara schemelor de preferințe.

Schema de preferințe vamale a S.U.A. exclude de la preferințe grupe de mărfuri cum sînt : textile, ceasuri, aparatură electronică, oțel, încălțăminte, articole de sticlă ca și alte articole ce sînt declarate „sensibile la import” de administrație; de asemenea se aplică limitări cantitative la o serie de alte produse.

Mecanismul de aplicare a G.S.P. include, așa cum arătăm și o serie de reguli de origină pe care trebuie să le satisfacă produsele beneficiare. Practic ele însă nu vizează numai

implicarea reexportului, ci cuprînd prevederi și în legătură cu gradul de prelucrare în țara beneficiară a produselor importate, regimul de tranzit, modul de stabilire a valorii de vamă etc.

În plus, donatorii de preferințe pot recurge la suspendarea regimului vamal preferențial prin mecanisme de salvagardare.

Spre exemplu în cazul sistemului de preferințe vamal al Austriei, se poate renunța la tratament preferențial la orice produs din schemă în cazurile în care :

— creșterea anuală a importului produsului pentru consum intern depășește fie 25% — cînd produsul provine din ansamblul țărilor beneficiare, fie 10% cînd produsul provine dintr-o singură țară în curs de dezvoltare, țară care deține poziția de primul sau al doilea furnizor al produsului pe piața austriacă ;

— producătorii interni de produse similare sau direct concurente au suferit, din cauza regimului preferențial, grave prejudicii.

Suspendarea regimului vamal preferențial încetează în momentul cînd cauzele care au generat măsurile respective dispar.

Punerea în aplicare a sistemelor de preferințe vamale a început la 1 iulie 1971 prin adoptarea schemei C.E.E., ultima schemă adoptată fiind cea a S.U.A. în ianuarie 1977.

I. G.

Fișier

Sisteme de asigurare și mobilizare a creditelor la export

Creșterea eficienței comerțului nostru exterior, asigurarea economiei noastre naționale cu mașini și utilaje, materii prime în condiții de competitivitate, face tot mai necesară cunoașterea principiilor și mecanismelor de funcționare a sistemelor de finanțare și creditare a exporturilor, a condițiilor de asigurare a creditelor, practicate în țările partenere. În cazul R.F.G., al doilea partener comercial al României în 1978, necesitatea cunoașterii particularităților sistemului de finanțare și creditare în desfășurarea tratativelor comerciale cu partenerii vest-germani, se amplifică corespunzător volumului schimburilor realizate. Alături de marile concerne, firmele mici și mijlocii legate în mare măsură de bănci și institute de credit în realizarea de operațiuni de comerț exterior cîștigă în ultimul timp o importanță crescîndă în ansamblul schimburilor externe ale R. F. Germania ca urmare a calității produselor și serviciilor oferite, a specializării și deosebită nu în ultimă instanță și datorită

sprijinului obținut din partea guvernului și a organizațiilor economice federale cum sînt : Dieta vest-germană a camerelor de industrie și comerț (DIHT), Comitetul pentru răsărit al economiei vest-germane (OSTAUS-SCHUSS der Deutschen Wirtschaft) și altele. Alături de aceste organisme care preiau în general sarcini pe linia furnizării de informații de piață, a specificului marketingului în diferite țări, modalitățile de promovare și propagandă, în R.F.G. există instituții create pentru promovarea directă a exportului, prin asigurarea creditelor externe (HERMES AG din Hamburg), prin finanțarea activității de comerț exterior cum sînt AUGFUHRKREDIT-GmbH (Aka) KREDITANSTALT für Wiederaufbau (KfW) din Frankfurt pe Main.

Cunoașterea diferitelor variante ale ofertelor pe credit, a condițiilor de asigurare a creditelor la export, dau posibilitatea lucrătorilor din sistemul de comerț exterior să solicite în cadrul tratativelor comerciale din par-

tea partenerilor variante de oferte care să țină cont de poziția României inclusă de R. F. Germania pe lista B a țărilor în curs de dezvoltare.

Cunoașterea mecanismului de asigurare a creditelor la export trebuie să contribuie de asemenea la utilizarea în cele mai bune condiții a plafonului de garanții majorat la începutul lui 1978 cu 700 milioane DM (pentru contractarea de către exportatorii vest-germani de credite suplimentare pentru exporturi de bunuri de investiții în România).

Finanțarea prin Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)

KfW, cu un capital de bursă de 1 miliard DM din care 800 mil. provin de la guvernul federal, iar 200 mil. de la landuri — are sarcina să finanțeze exporturile germane de bunuri de investiții cu țările în curs de dezvoltare, exporturi efectuate pe credit pe o perioadă de minimum 8 ani de la livrare sau punerea în funcțiune și maximum 200 mil. DM cu condiția asigurării prealabile la Hermes (vezi suplimentul nr. 2/1979). KfW este însărcinat de guvernul vest-german să deruleze creditele guvernamentale (KfW acționează din însărcinarea și acordul guvernului federal).

Țara noastră deși nu este recunoscută ca țară în curs de dezvoltare, pentru a beneficia de ajutorul de dezvoltare acordat de R.F.G., parlamentul vest-german a votat includerea României în lista B a acestui grup de țări și în această calitate firmele care investesc în România beneficiază de o scutire de impozit pe investiții pe o perioadă de 5 ani și de o subvenționare parțială a dobânzii la creditele angajate pentru investiții în țara noastră.

Credite de refinanțare (credite furnizor)

Cînd nu se consideră utilă acordarea creditului direct unui debitor străin, se acordă furnizorului vest-german un credit de refinanțare egal cu valoarea asigurării Hermes. Creditul de refinanțare se acordă de la expirarea termenului de garanție tehnică prevăzută în contractul comercial, cel mai târziu însă de la sfîrșitul celei de a 48-a luni de la data încheierii contractului și pînă la scadența ultimei rate prevăzute în contract. Banca furnizorului își asumă răspunderea primară față de KfW. Exportatorii de prim rang își pot asuma ei înșiși răspunderea primară, eliminînd astfel comisioanele bancare, însă numai începînd cu data expirării garanției tehnice. Costurile pentru un credit de export refinanțat se reduc în acest caz cu 0,75%. Comisionul de punere la dispoziție perceput de KfW este de 0,25% p.a.

Credite financiare legate (credite cumpărător)

Aceste credite se pun la dispoziția importatorului străin începînd cu data expirării perioadei de garanție tehnică și anume în sumă de 100% din valoarea creanțelor de export, încă existente (valoarea contractului) care se calculează astfel:

a — pînă la DM 25 mil.: valoarea efectivă a contractului;

b — între 25—50 mil. D.M. de: DM 25 mil.;

c — peste DM 50 mil., pînă la DM 200 mil.: 50% din valoarea efectivă a contractului.

Perioada creditului se extinde pînă la scadența ultimei rate prevăzute în contractul comercial. În cazuri excepționale se poate utiliza creditul financiar la punerea în funcțiune, dar în acest caz exportatorul trebuie să pună la dispoziția KfW o așa numită „garanție a exportatorului” valabilă pînă la expirarea perioadei de garanție tehnică.

Credite financiare ale băncilor de casă ale exportatorilor

Acestea sînt credite legate de anumite livrări efectuate de exportatorii vest-germani care se pun la dispoziția importatorilor străini, în sensul că aceste credite sînt utilizate pentru acoperirea integrală sau parțială a obligațiilor de plată ale importatorilor provenite din contractul comercial.

Cazul clasic este acela în care banca de casă a exportatorului plătește importatorului avansul pe care trebuie să-l presteze importatorul, precum și cotele prevăzute la livrare contra documente de expediție.

Aceste credite se pot utiliza și pentru finanțarea costurilor locale (local costs) care apar în legătură cu un import din R.F.G. Costurile pentru un astfel de credit sînt influențate în general de situația pieței monetare la data încheierii convenției de credit luîndu-se în considerație perioada și riscul pe care-l reprezintă țara debitorului. La aceste costuri se adaugă comisionul de punere la dispoziție, calculat de la data încheierii convenției de credit și pînă la utilizarea creditului. Se pretind scrisori de garanție bancară de la banca importatorului și existența autorizației de transfer. În orice caz, costurile acestei categorii de credite sînt mai ridicate decît cele ale creditelor financiare către un exportator vest-german acordate de AKA sau Hermes.

Forfetarea creanțelor externe

Forfetarea devine posibilă în momentul în care creanța devine abstractă, adică în momentul în care se produce așa numita „Einredefreiheit”. Se forfețează în general ratele acoperite cu bilete la ordin ale cumpărăto-

rului, prevăzute cu un gir bancar de prim rang, beneficiarul brabei dîndu-și girul său „without recourse”. Perioada maximă a forfețării este de 5 ani, dar perioada și condițiile diferă de la țară la țară și de la debitor la debitor.

Finanțarea de pe piața eurovalutelor

Revalorizările frecvente din ultimii ani ale DM au majorat riscurile de curs pe care exportatorii vest-germani trebuie să le ia în calcul cînd încheie convenția de finanțare de pe piața eurovalutelor. Exportatorul vest-german își poate asigura o acoperire a riscului de curs prin obținerea unui credit de pe piața eurovalutelor în valuta de facturare. Avînd în vedere existența obligației de depozit (Bardepotpflicht) apare și în acest caz o majorare a costurilor. Ca urmare se adoptă o soluție de mijloc, în sensul că se oferă debitorului străin un credit legat de livrare (credit cumpărător) egal cu valoarea în DM a livrărilor într-o valută aleasă de acesta. Cu acest credit de bază roll-over cu dobînda variabilă față de LIBOR la care se adaugă o marjă (spread) care diferă în funcție de riscul existent pe țara respectivă, sau convenit ca o dobîndă fixă, importatorul poate plăti exportatorului orientîndu-se ca plata să se efectueze cît mai devreme limitîndu-se astfel în timp, riscul valutar pînă la data utilizării creditului. În general importatorii se orientează către acea valută care pare în momentul respectiv cea mai puțin susceptibilă de o revalorizare, cu excepția cazului în care condițiile de dobîndă obținabile pe altă valută sînt mai avantajoase.

La creditele în eurovalute pe termen lung, se poate conveni trecerea pe o altă valută în cadrul perioadei de creditare (multicurrency-clause). Costurile pentru eurocredite sînt următoarele:

a — pe baza roll-over: dobînda la depozite pe 30, 60, 90, 180 zile plus o marjă;

b — dobînda fixă corespunzătoare pieței (rar practică).

Comisionul de punere la dispoziție: de cele mai multe ori 0,5% p.a. calculat asupra sumelor neutilizate pînă la utilizarea integrală.

Management fee: de cele mai multe ori 0,25—0,5% în cazul creditelor consoțiale.

Cînd un export este finanțat cu un eurocredit, nu mai este posibilă asigurarea la Hermes.

dr. Mirocea CORAS

Redactor coordonator:
dr. Ioan GEORGESCU

contract economic

Efectele cazului de forță majoră

Art. 23 din Legea nr. 71/1969 atribuie forței majore efecte exoneratoare de răspundere pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate prin contractele economice. În măsura în care este operantă, forța majoră își produce efectele nu numai cu privire la penalitățile pretinse pentru încălcarea obligațiilor contractuale, dar și cu privire la daunele cauzate.

Alături de aprecierea împrejurărilor invocate ca întrunind sau nu elementele constitutive ale cazului de forță majoră, se ridică și alte probleme în aplicarea dispozițiilor legale suscitute. La asemenea probleme ne vom referi în continuare.

Ele privesc, în primul rând, condițiile în care se răspunde pentru neexecutarea obligațiilor în situația forței majore temporare și parțiale.

Astfel, de pildă, dacă în trimestrul II forța majoră a operat în proporție de 70% iar în trimestru III — numai în proporție de 20%, obligația de a se livra în trimestrul III, ceea ce nu s-a livrat din cauză de forță majoră în trimestrul II, se rezolvă ținând seama de principiile stabilite de practica arbitrală în legătură cu posibilitatea de a se executa obligațiile contractuale după încetarea efectelor cazului de forță majoră.

În cazul concret la care ne referim, este evident că unitatea furnizoare nu putea livra în trimestrul III, ceea ce — din cauză de forță majoră — nu a executat în trimestrul anterior. Într-adevăr, fiind în imposibilitate de a-și îndeplini sarcinile contractuale curente din cauza forței majore care a operat în trimestrul III în proporție de 20%, apare întemeiată concluzia că nu se puteau recupera restanțele în livrări din trimestrul anterior. Prin urmare, unitatea furnizoare va beneficia de exonerare de răspundere în ceea ce privește obligațiile contractuale aferente trimestrului II și care nu au fost executate din cauză de forță majoră, atât în ceea ce privește penalitățile calculate pe trimestrul II cât și în privința penalităților pretinse în continuare pe trimestrul III.

Aplicarea corectă a efectelor forței majore parțiale necesită și alte precizări.

Uzual, efectele forței majore parțiale se determină procentual. De pildă: 5%, 26%, 89%. Pentru a se stabili consecințele concrete ale forței majore asupra răspunderii pentru neîndeplinirea obligațiilor contractuale, cum este

just să se procedeze? Procentul de forță majoră să se aplice la restanța nelivrată, adică la volumul obligațiilor contractuale neexecutate ori la întreaga cantitate de produse care trebuia livrată, potrivit contractului, în perioada afectată de urmările cazului de forță majoră?

Răspunsul ne este oferit, pe marginea unui exemplu concret, de următoarele considerente ale Deciziei primului arbitru de stat nr. 2732/1978:

„Pirita a realizat planul său de producție pe anul 1977 în proporție de 95,4%, astfel că în aceeași proporție avea obligația să execute contractul perfectat cu reclamanta. Pentru diferența nerealizată de 4,6%, pirita a dovedit că au operat cauze de forță majoră, exoneratoare de răspundere, de unde rezultă că și în raporturile cu reclamanta urmează să fie exonerată de răspundere în același procent. Ca atare, procentul de 4,6% trebuia aplicat la întreaga cantitate de 17.000 tone ce a format obiectul contractului cu reclamanta, rezultând astfel o diferență de 782 tone, pentru care nelivrarea este justificată de situațiile de forță majoră.

În consecință, din restanța totală de 1169 tone trebuia să fie scăzută cantitatea de 782 tone și să se calculeze penalități de nelivrare numai pentru cantitatea de 487 tone“.

Deci, procentul de forță majoră se aplică la cantitatea contractată. După reducerea cantității contractate cu ceea ce nu s-a realizat din cauză de forță majoră, rezultatul obținut se compară cu cantitatea livrată. Dacă cele două cifre coincid, nu se datorează penalități. Dacă cantitatea livrată este mai mică decât cea care a rezultat prin reducerea cantității contractate în modul arătat mai sus, se datorează penalitățile aferente diferenței dintre cele două cantități.

comerț exterior

Rolul mostrelor în raporturile de comerț exterior

Metodele tehnice prin care se determină calitatea mărfurilor în raporturile de comerț exterior sînt extrem de variate. Ele se adaptează în funcție de specificul produselor sau de cerin-

Astfel, în cazul concret la care ne-am referit, din cantitatea nelivrată de 1169 tone, numai 782 tone reprezentau diferența ce se putea pune pe seama forței majore, pentru 487 tone neexistind motive exoneratoare de răspundere.

Dacă procentul de forță majoră de 4,6% s-ar fi aplicat — în mod greșit — la restanța de 1169 tone, exonerarea de răspundere ar fi operat numai pentru 517,74 tone, furnizorul fiind astfel în mod considerabil dezavantajat.

În situația unui furnizor afectat de forță majoră parțială și care are obligații contractuale de același gen față de mai mulți beneficiari, se pune problema modului cum aceste obligații trebuie să îndeplinite. Ne referim, de această dată, la modul cum aceste obligații se impun a fi executate față de fiecare beneficiar în parte. Executarea trebuie să fie de regulă, proporțională. Altfel spus, fiecărui beneficiar urmează să i se livreze produsele proporțional cu ceea ce s-a realizat. Avantajînd pe unii beneficiari în defavoarea altora, furnizorul își poate vedea asumată răspunderea contractuală din această cauză. Ne referim, desigur, la discrepanțe substanțiale în modul de executare a obligațiilor față de diverși beneficiari, iar nu la diferențe neglijabile sau la cele care se datorează unor cauze legate de optimizarea și eficiența transporturilor. O asemenea discrepanță rezultă din datele deciziei la care ne-am referit. Deși pirita și-a realizat planul de producție în proporție de 95,4% iar diferența de 4,6% s-a datorat forței majore, a livrat reclamantei numai 15 831 tone, adică cu 487 tone mai puțin decât restanța de 782 tone care se justifică prin forța majoră. Dacă pirita în cauză ar fi livrat reclamantei produsele proporțional cu realizarea planului de producție (95,4%), nu ar fi avut de plătit nici o penalitate, deoarece ne-realizarea producției în proporție de 4,6% s-a datorat efectelor cauzei de forță majoră.

I. ICZKOVITS

țele pieței. Părțile contractante au deplina libertate să decidă în această privință, exercitîndu-și opțiunea în favoarea metodei de determinare pe care a consideră convenabilă.

Printre mijloacele frecvent utilizate în practica relațiilor economice externe se înscriu mostrele. Ele constituie modele care predetermina caracteristicile calitative ale mărfii, iar dacă sînt prelevate cu prilejul expedierii, dau expresie fidelă specificului produselor livrate. Un asemenea etalon poate fi propus de către vânzător, purtînd denumirea de „mostră de ofertă” sau de către cumpărător, fiind cunoscut ca „mostră de comandă”.

Oricare dintre aceste mostre predeterminate îndeplinește, avînd caracter unilateral, funcția unei baze de negocieri între părți, fără să creeze în sarcina lor obligații privitoare la calitatea mărfii în discuție. Cu alte cuvinte, oricare dintre mostrele predeterminate — fie de ofertă, fie de comandă, — poate fi refuzată de către celălalt eventual partener, în caz de dezacord. Chiar în această fază preliminară, există totuși obligația (de altfel ca și în orice ofertă) de a menține mostra propusă un interval de timp rezonabil, retractarea intempestivă nefiind admisă de uzanțele comerțului internațional.

Să presupunem acum că partenerii au reușit să realizeze un consens pe baza uneia dintre mostrele predeterminate în discuție și să încheie contractul extern de livrare, avînd de obiect o anumită cantitate din produsele respective. Se trece astfel într-o nouă fază, în cadrul căreia mostra convenită devine o „mostră de referință” sau, altfel spus, o „mostră contractuală”. Din acest moment ea este bilateral obligatorie și nu poate fi modificată decît printr-o nouă înțelegere care ar interveni între părți. Mărfurile ce se livrează vor trebui să-i corespundă din toate punctele de vedere, în caz contrar vânzătorul fiind contractual răspunzător pentru orice deficiență care s-ar putea constata cu ocazia recepției.

Posibilitatea contractării externe pe bază de mostre este explicit prevăzută de unele dispoziții din legislația noastră. Astfel sînt reglementările cuprinse în § 15 din Condițiile generale de livrare C.A.E.R.

Regimul juridic al mostrelor contractate prezintă trei variante principale. Este posibil, mai întîi, ca mostra de referință să fie încredințată spre păstrare unuia dintre parteneri. Alături ea este depusă la o agenție de bursă, la o Cameră de comerț sau în general în mîinile unei persoane neutre. În fine, se obișnuiește să se constituie două exemplare perfect similare ale modelului convenit și anume mostra, precum și contramostra, fiecare dintre ele revenind cîte unuia dintre parteneri. Ultima modalitate la care ne-am referit (preferată de către partenerii contractuali în operațiunea de comerț exterior care formează obiectul hotărîrii nr. 19 din 14 iulie 1975, pronunțată de Comisia de arbitraj de la București), prezintă atît avantajul eco-

nomicității, deoarece se evită cheltuielile (taxele) de depozitare în mîinile unui terț, cît și pe cel de a asigura deplina egalitate dintre părți.

Ținînd seama că mostrele servesc, potrivit finalității lor firești, ca termen de comparație calitativă a mărfii convenite, rezultă de aici că ele trebuie păstrate pînă la derularea completă a contractului, fie că se află la un terț, fie că le dețin ambele părți sau numai una dintre ele. Numai astfel se poate asigura efectuarea unei confruntări nemijlocite, în caz de contestații, cu marfa livrată.

Practica arbitrală a adus unele precizări suplimentare privitor la regimul folosirii mostrelor. Astfel, în litigiul soluționat prin hotărîrea nr. 19 din 14 iulie 1975, cumpărătorul de la Praga, după ce a supus unei analize de laborator marfa importată (suc de roșii), a dispus distrugerea ei ca necorespunzătoare mostrei de referință pe care o deținea. În speță însă, vânzătorul avea, potrivit clauzelor contractuale, la rîndul său în posesie o contramostră. Într-o atare situație, distrugerea mărfii livrate l-a privat pe vânzător de orice posibilitate a a combate constatările făcute unilateral de către cumpărătorul extern, la destinație. Procedul a-

cestuia de a distruge marfa a încălcat stipulațiile contractuale, în sensul că a făcut neavenită și perfect ineficientă existența contramostrei, împiedicînd realizarea finalității pentru care fusese constituită.

În concordanță cu cele arătate, hotărîrea C.A.B. nr. 19 din 14 iulie 1975 a stabilit că scopul contramostrei „fîind acela de a oferi vânzătorului posibilitatea de a face dovada netemeiniciei reclamației cu privire la calitate, urmează că cumpărătorul nu este în drept să dispună distrugerea mărfii reclamate, fără acordul vânzătorului”. Dacă totuși a procedat astfel, analiza de laborator de care se prevalează în cadrul reclamației calitative nu constituie, potrivit hotărîrii arbitrale în discuție, o probă care să poată fi luată în considerare. De aici decurge concluzia că pretențiile cumpărătorului de a obține o despăgubire corespunzătoare nu pot fi admise.

Soluția arbitrală citată, pe care o împărtășim, precizează așadar una dintre condițiile care trebuie respectate în cadrul regimului juridic al mostrelor, în contractele externe.

Dr. O CĂPAȚINA

raporturi de muncă

Vinovăția, condiție esențială a răspunderii materiale

Atitudinea subiectivă a persoanei încadrate față de fapta sa ilicită și urmările sale păgubitoare, exprimată prin intenție sau culpă, în diferitele lor forme de manifestare, denumită în art. 102 din Codul muncii „vină”, condiționează răspunderea materială a persoanei încadrate.

Dacă prezența vinovăției constituie o condiție necesară pentru antrenarea răspunderii materiale, atunci formele ei — intenție sau culpă — nu determină întinderea dreptului la despăgubire. În prezența celorlalte condiții legale, există totdeauna obligație de despăgubire dacă există vinovăție, iar întinderea acestei obligații este direct proporțională cu valoarea pagubei produse, făcînd aplicabile și în dreptul muncii — cu circumstanțieri specifice — principiul reparării integrale.

Trebuie să observăm că în materia raporturilor de muncă antrenarea răspunderii materiale în prezența vinovăției, fără a distinge gradele ei, intenție directă ori indirectă, și culpa gravă ori ușoară, nu este în toate cazurile de natură a protegii deplin avutul obștesc și nici de a stimula valorificarea cu maximă eficiență a progresului tehnic, uneori obstaculînd spiritul de inițiativă.

O răspundere diferențiată în raport cu „gradele vinovăției” este cuprinsă chiar în Codul muncii (art. 105, alin. 1), care referindu-se la pagubele cauzate în comun, cuprinde o dispoziție potrivit căreia întinderea răspunderii fiecărui participant se stabilește în raport de măsura în care a contribuit la provocarea pagubei. Adică prezența vinovăției este o condiție a răspunderii colective dar, formele ei de manifestare sînt condiții de răspundere a fiecărui participant sau mai exact răspunderea fiecăruia este diferențiată în raport cu contribuția sa subiectivă la prejudiciul total. „Măsura” contribuției subiective urmează să fie circumscrisă de una din formele vinovăției. Așa cum precizează Tribunalul Suprem, într-un asemenea caz, făcîndu-se o imputație globală, arătîndu-se generic că paguba a fost produsă de toate persoanele fără a se ține seama de culpa fiecăruia s-au încălcat prevederile art. 105, alin. 1 din Codul muncii (Secț. civ. dec. nr. 1136/1978, nepublicată). Noțiunea de „măsură” din art. 105 (1) din Codul muncii nu poate fi înțeleasă ca o citime materială pentru că, chiar în alin. 2 din același articol, legiuitorul prevede expres „măsura materială” a

răspunderii fiecăru participant la producerea pagubei, întărind astfel principiul din alin. 1 al răspunderii fiecăruia în funcție de gradul de vinovăție, principiu care ar putea fi extins, credem, în materia răspunderii persoanelor încadrate. Sigur că problema „măsurării“ conduitei fiecăruia — singur sau în colectiv — la producerea unei pagube este dificil de rezolvat și până la stabilirea unor elemente concrete vom opera cu principiul consacrat legislativ, arătând în continuare câteva aspecte din activitatea unităților socialiste în care este pusă în evidență legătura directă dintre răspunderea materială și vinovăție.

Este cunoscut printre alte cauze, că forța majoră — eveniment de neînlaturat și imprezibil — este o cauză exoneratoare de răspundere. Reamintim, așa cum s-a evidențiat în literatură de specialitate și cum s-a consacrat în practica arbitrală, că în raporturile dintre unitățile socialiste, conceptul clasic de „forță majoră“ suferă anumite nuanțări în sensul că se pune accentul pe imposibilitatea obiectivă de executare, imposibilitate de neînlaturat și deci neimputabilă debitorului.

În această concepție, anumite împrejurări „fără a fi veritabile cauze de forță majoră“, produc aceleași efecte ca și forța majoră. (Șt. D. Cărpănuș, Legislație economică și arbitraj, Ed. did. și ped. 1974, p. 242—243).

Împusă de însăși practica activității economice, această construcție juridică își extinde efectele și în materia răspunderii materiale izvorâtă din contractul economic. Astfel, locațiile plătite pentru nedescărcarea în termen a vagoanelor nu pot fi imputate persoanei în sarcina căreia intră organizarea descărcării, dacă aceasta a depus toate diligențele pentru evitarea pagubei, dar care s-a produs datorită unor livrări masive, peste capacitatea rampelor de descărcare, prin depășirea graficelor de livrare și a posibilităților de lucru ale echipei la care se adaugă imposibilitatea obținerii unor muncitori zilieri (Tribunalul județean Iași, decizia civilă nr. 38/1977, în „R.R.D.“ 1978, nr. 4, p. 65).

În asemenea cazuri instanțele au datoriat să constate dacă în mod obiectiv nu a fost posibilă descărcarea în termenul legal, sau aceasta nu s-a realizat datorită nerespectării îndatoririlor de serviciu, deoarece, așa cum precizează instanța supremă — faptul că furnizorul și stația C.F.R. de încărcare, cu cunoștința beneficiarului, nu au respectat planul de transport decanal și pe zile, expedind toată marfa în ajunul unei zile nelucrătoare — nu constituie suficient temei pentru exonerarea de răspundere a persoanei în atribuțiile căreia intră asigurarea descărcării și organizarea echipelor respective (Secț. civ. dec. nr. 569/1978).

De asemenea, caracterul ilicit al faptei este înlăturat în toate cazurile în care persoana nu are și nici nu poate avea reprezentată în conștiința

sa imaginea activității sale nelegale, cum este cazul executării ordinului superiorului. Astfel, este vădită lipsa culpei în cazul în care tractoristul, în îndeplinirea dispoziției primite, de a trage vagoanele la rampa de descărcare cu tractorul, degradează calea ferată, împrejurare care duce la întârzierea descărcării vagoanelor și implicit la obligația destinatarului de a plăti locațiile legale. În consecință, lipsind culpa, decizia de imputare, cuprinzând sumele plătite cu titlu de locații, emisă de unitate împotriva tractoristului este ilegală, prejudiciul datorându-se organizării defectuoase a locului de muncă, pentru care nu răspunde tractoristul (Judecătoria Craiova, sent. civ. nr. 106/1978, nepublicată).

Culpa este inexistentă și în cazul în care unitatea a suferit un prejudiciu, prin depășirea consumului specific de materiale la un produs, dacă unitatea nu a stabilit și nu a comunicat celor care au executat produsul, regulamentul de fabricație și normele de consum. (Tribunalul județean Iași, decizia civilă nr. 206/1977 în „R.R.D.“, 1978, nr. 5, p. 59) și ca atare nefiind îndeplinită prevederea din art. 14 din Legea nr. 14/1971 nu este atrasă nici răspunderea materială.

Lipsa culpei este evidentă și în următoarele cazuri:

— Prejudiciul suferit ca urmare a plății la care a fost obligată prin ho-

tărrea organului arbitral, a fost imputat de unitatea beneficiară persoanei care a descărcat produsele din vagon, fără să țină seama de faptul că persoana respectivă a întocmit un proces verbal de constatare a lipsurilor (refuzate la plată) și că a informat despre acest lucru și persoana care l-a schimbat în tură. Neținând seama de procesul verbal și nedepunând diligențele necesare pentru a face dovezii opozabile cărașului și furnizorului conform H.C.M. nr. 941/1959, beneficiarul este răspunzător pentru plata prețului către furnizor, dar pentru care nu se face vinovată persoana care în mod corect a constatat lipsa în procesul verbal (Judecătoria Craiova, sent. civ. nr. 1327/1978).

— Furnizorul impută contravaloarea unor produse refuzate la plată de către beneficiar, membrilor comisiei de autorecepție, din a căror acte rezultă că furnizorul a livrat integral lotul de produse, întocmind în acest sens actele cerute de H.C.M. nr. 941/1959. Beneficiarul nu a efectuat recepția la primirea produselor ci abia a doua zi în depozitele sale. În acest fel beneficiarul nu are temei legal pentru a refuza plata lipsurilor constatate care pot proveni din culpa acestuia, dar cu atât mai mult nu se fac vinovați de această lipsă prepușii furnizorului care și-au îndeplinit obligațiile legale (Judecătoria Craiova, sent. civ. nr. 1329/1978).

dr. Iosif R. URS

practică judecătorească

● **Transferare neexecută — desfacere de contract subsecventă. Competență.** Potrivit art. 69 din Codul muncii, transferul în interesul serviciului nu are loc dacă cel în cauză nu este de acord pentru motive de sănătate, dovedite cu certificat medical, precum și în alte situații temeinic justificate. Hotărîrea asupra temeiniciei motivelor este de competența organului ierarhic superior. În cazul în care persoana interesată nu a executat ordinul de transferare și pe acest motiv s-a dispus desfacerea disciplinară a contractului de muncă intră în discuție competența de soluționare a contestației împotriva ambelor măsuri. Tribunalul Suprem, secția civilă prin decizia nr. 732/1978 aduce o precizare utilă în sensul că soluționarea contestației împotriva ordinului de transferare este de competența organului ierarhic superior celui care a dispus transferarea. Dacă judecătoria a fost sesizată și cu acest capăt de cerere, ea este obligată a se desesiza cu privire la judecarea măsurii de transferare în favoarea administrației și nu-

mai după ce se cunoaște soluția dată de organul administrativ va putea soluționa contestația cu privire la desfacerea contractului de muncă. Precizarea instanței noastre supreme corespunde și rigorilor logice pentru că numai în raport de soluția administrației se poate aprecia dacă refuzul de a executa ordinul de transferare este sau nu întemeiat și deci dacă se află în concordanță cu finalitatea legii. Numai în cazul în care opoziția celui în cauză este neîntemeiată, măsura desfacerii contractului de muncă poate fi menținută de instanță.

Decizia pe care o adnotăm prezintă interes și pentru faptul că umple o lacună a legii determinând care anume organ ierarhic superior este competent a soluționa cererea împotriva ordinului de transferare, statufind că această competență aparține unității ierarhic superioare celeia care a dispus transferarea în interesul serviciului și nu a unității unde urmează a fi transferată persoana încadrată în muncă.

● **Răspunderea materială pentru desfacerea nelegală a contractului de muncă. Condiții.** Tribunalul Suprem,

secția civilă prin decizia sa nr. 717/1978 menține practica sa constantă sub imperiul actualului cod al muncii, statuind că, spre deosebire de răspunderea materială pentru pagubele aduse avutului obștesc care operează indiferent de gradul de vinovăție, în ipoteza desfacerii nelegale a contractului de muncă răspunderea materială subzistă numai față de persoana care a determinat cu rea-credință luarea acestei măsuri. Într-o atare situație, reaua credință nu se presupune, ci trebuie dovedită de unitate. În raport de această soluție — care este concordantă cu prevederile art. 136 alin. 3 din Codul muncii — în cazul în care mai multe persoane au concurat la desfacerea contractului de muncă, va răspunde material numai aceea care a lucrat cu rea-credință, vinovăția celorlalți neangrenând răspunderea lor materială.

● **Răspunderea materială a directorului unității.** Atât art. 73 din Codul muncii cit și art. 229 alin. 1 din Legea nr. 9/1972 se referă la răspunderea conducătorului de unitate economică socialistă de a gospodări cu grijă și eficient mijloacele materiale și bănești ale acesteia. Ca atare, el răspunde de activitatea generală a unității, inclusiv de legalitatea încadrării și a retribuției personalului. În cazul în care la luarea unor măsuri este necesară colaborarea și avizul anumitor compartimente de specialitate, pagubele vor fi recuperate și de la cel în cauză care au întocmit avize contrare legii, răspunderea tuturor funcționând în mod conjunct, conform art. 105 din Codul muncii. În acest sens s-a pronunțat Tribunalul Județean Suceava, prin decizia civilă nr. 1048/1977.

În opinia noastră, soluția la care a ajuns instanța aplicând prevederile legale mai sus citate, trebuie să primească un corectiv dat fiind că nici Codul muncii și nici Legea finanțelor nu instituie o răspundere materială obiectivă, fără culpă, care să-și afile sorgintea în funcția ocupată de o persoană. Considerăm că numai în cazul în care conducătorul unității este culpabil, urmează a-și angaja răspunderea sa materială. În adevăr, gama de activități ce se desfășoară în cadrul unei unități economice socialiste este atât de complexă și variată, încât este imposibil unul conducător a le cunoaște și controla în amănunt și ca atare ni se pare inacceptabilă ideea ca el să răspundă de legalitatea tuturor acestora.

● **Competență instanțe judecătorești și organe arbitrale.** Întrucât Legea arbitrajului de stat (Legea nr. 5/1954) instituie o competență specială stabilind că litigiile patrimoniale între unitățile socialiste sînt de competență exclusivă a organelor arbitrale, instanțele judecătorești nu pot examina asemenea litigii nici atunci cînd sînt chemate în garanție persoanele fizice. În situația cînd se deduc în fața instanțelor judecătorești litigii patrimoniale între unități socialiste chiar dacă litigante sînt și unele persoane fizice, instanțele sînt datoare a se desesiza în favoarea organelor arbitrale, disjungînd cererile cu privire la unitățile socialiste, restul de acți și lucrări rămînd la instanță pentru soluționarea litigiului de competența sa. În sensul celor de mai sus a statuat Tribunalul Suprem secția civilă prin decizia nr. 830/1978.

C. J.

practică arbitrală

Eșalonarea și punerea vagoanelor la dispoziție

Aplicarea dispozițiilor H.C.M. nr. 423/1975 și a normelor metodologice de planificare și executare a transporturilor de mărfuri a pus, în fața practicii arbitrale, problemele la care ne vom referi în continuare.

1. Reglementările amintite sancționează prin plata de penalități nepunerea la dispoziție a vagoanelor prevăzute în planul de transport. Este vorba de o sancțiune aplicabilă căii ferate pentru neîndeplinirea uneia dintre obligațiile principale care îi revin.

Arbitrajul de Stat interjudețean Craiova a fost confruntat cu problema dacă aceste penalități se stabilesc în

raport cu tonajul prevăzut în contract pentru luna respectivă, ori în funcție de prevederile corespunzătoare din planul operativ de transport. S-a pus, cu alte cuvinte, problema dacă tonajul ce reprezintă totalul vagoanelor puse la dispoziția expeditorului în luna care forma obiectul litigiului se raportează la cantitatea prevăzută pentru aceea lună în contract sau în planul operativ de transport, urmînd să fie penalizată calea ferată pentru soldul negativ ce ar fi rezultat în urma acestei raportări. Dacă tonajul vagoanelor puse la dispoziție s-ar fi raportat la cota prevăzută în contract economic, căraușul n-ar fi datorat penalități pe luna respectivă.

Prin hotărîrea nr. 2860/1978, calea ferată a fost obligată la plata penalităților, socotindu-se că modul cum s-a îndeplinit obligația de punerea vagoanelor la dispoziție se analizează în raport cu tonajul prevăzut în planul operativ de transport.

Soluția a fost menținută de către primul arbitru de stat care, prin Decizia nr. 2863/1978, a reținut următoarele:

„Cota lunară prevăzută inițial prin contract reprezintă doar proiectul de program lunar care se definitivează, devenind anexă la contract, în ziua de 20 a fiecărei luni precedente celei în discuție, conform art. 13 din Normele metodologice de planificare și executare a transporturilor feroviare.

Prin urmare, realizarea transporturilor se raportează la programul lunar de transport definitivat, iar nu la cota prevăzută la încheierea contractului care este estimativă”.

2. În legătură cu mărfurile provenite din import și care se expediază din porturi, s-a pus problema unității căreia îi revine obligația de a efectua eșalonarea și programarea decadală a vagoanelor.

Potrivit normelor metodologice la care ne-am referit, contractele economice anuale de prestații de transport pe cale ferată se încheie — în situația traficului de import — cu transbordarea prin porturi între regionala de căi ferate pe raza căreia se află stația de expediere și întreprinderea importatoare sau de aprovizionare. Expeditorii pot conveni, prin înțelegeri scrise cu unitățile de navigație, ca acestea să efectueze, în numele lor, eșalonarea pe decade, programarea vagoanelor la încărcare și expedierea vagoanelor.

Dacă eșalonarea decadală nu se efectuează de către întreprinderea importatoare sau de aprovizionare ori de către unitatea de navigație imputernicită, eșalonarea se face de către stația C.F.R. uniform pe decade, făcîndu-se o comunicare în acest sens expeditorului.

La art. 30 din normele citate s-a precizat că, pînă la încheierea unor noi convenții între organizațiile portuare și regionale de căi ferate, rămînd în vigoare prevederile Ordinului MTT nr. 257/1969. Ca atare, pînă la perfectarea acestei convenții, sînt incidente, în legătură cu problema în discuție, și prevederile ordinului amintit.

Așa fiind, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2786/1978, s-a reținut că „expeditorii, respectiv beneficiarii contractelor economice de prestații de transport au obligația depunerii, la regionala C.F. a programelor lunare de transport, iar unitățile de navigație, în măsura în care au convenit cu expeditorii prin contractele de prestații în port, obligația de a comunica stației C.F. portuare, pe semidecade, can-

titățile de transportat din cadrul planului lunar de transport și de a prezenta în CCAP, zilnic, pentru următoarele 24 ore, programul de încărcări.

Se observă că art. 13 din Instrucțiunile privind reglementarea modului de lucru în portul Constanța, aprobate prin Ordinul MTTC nr. 257/1969 stabilește pentru Navrom (I.E.P.) Constanța obligația de a comunica stației C.F. Constanța, semidecadal, cantitățile de transportat.

Prin urmare, potrivit reglementărilor Ordinului nr. 257/1969, unitatea de na-

vigație, în numele expeditorilor, nu are obligația eșalonării ferme a cantităților de transportat, ci numai a informării asupra acestor cantități, programul cert în raport de care — cu condiția existenței planului lunar aprobat — se apreciază răspunderea părților fiind, în fapt, programul zilnic de încărcări stabilit de CCAP“.

Răspunderea părților se stabilește în funcție de modul cum au îndeplinit obligațiile ce le revin.

H. MATEI

Jurisdicția muncii

Litigii de muncă precontractuale

Este cunoscut că art. 172 alin. 3 din Codul muncii cuprinde o definiție a litigiului de muncă la care a aderat întreaga literatură de specialitate. Potrivit definiției legale, litigiile dintre persoanele încadrate în muncă și unități, în legătură cu încheierea, executarea și încetarea contractului de muncă, sînt litigiile de muncă. Din definiția citată rezultă deci că existența unui raport juridic contractual între unitate și persoana încadrată constituie o condiție sine qua non a litigiului de muncă și pe cale de consecință orice alt eventual litigiu ce ar putea interveni între părțile din contract nu poate fi considerat litigiu de muncă dacă nu este în legătură cu încheierea, executarea sau încetarea contractului.

În activitatea unităților socialiste se ivesc situații conflictuale care, deși nu derivă în mod direct din contractul de muncă deoarece acesta nici nu este încheiat, totuși ele reprezintă — în ultimă analiză — tot un litigiu în legătură cu încheierea contractului de muncă. Anumite împrejurări tipice în acest sens — pe care ne propunem a le evidenția și analiza — sînt generate de refuzul unității fie de a pune în executare dispoziția de repartizare emisă de organele cu competență legală, fie de a înscrie un candidat la concurs, pe motivul că nu îndeplinește condițiile de studii sau de vechime. Este cunoscut că în conformitate cu prevederile art. 7 din Legea nr. 12/1971 orice încadrare directă sau promovare se face pe baza unui examen sau concurs, candidatul în cauză trebuind să îndeplinească anumite condiții de studii și de vechime în profesie (meserie). În cazul în care refuzul de a pune în executare o dispoziție de repartizare sau de a primi la concurs un candidat este motivat de neîndeplinirea condițiilor de studii sau de vechime se pune întrebarea firească în ce mod poate să procedeze persoana interesată spre a dovedi că îndeplinește condițiile legale și pe cale de consecință să oblige unitatea fie de

a o încadra, fie de a o înscrie la concurs.

Desigur că persoana interesată are la dispoziția sa posibilitatea reglementată și garantată de Legea nr. 1/1978 cu privire la primirea, examinarea și rezolvarea cererilor, reclamațiilor, sesizărilor și propunerilor oamenilor muncii, adresîndu-se conducerii unității care organizează concursul sau organului administrativ ierarhic superior. Aceasta este o cale administrativă. Se pune problema dacă persoana în cauză are la dispoziția sa și o cale juridicțională spre a-și putea valorifica interesul său subiectiv protegit de lege.

S-a susținut — nu fără argumente pertinente — că în cazul de față își

găsește aplicabilitate Legea nr. 1/1967 cu privire la judecarea cererilor celor vătămăți în drepturile lor prin acte administrative ilegale întrucît, pe de o parte, astfel cum a statuat Plenul Tribunalului Suprem prin decizia de îndrumare nr. 5/1970 pct. 1 și 2, (în C.I.D. pe anul 1970 p. 12—13), și întreprinderile și organizațiile economice de stat pot emite acte administrative, iar pe de altă parte, Legea nr. 12/1971 nu instituie o procedură juridicțională proprie.

Pornind însă de la finalitatea prevederilor legale ce au incidentă în materie, care constă în ultimă analiză, în asigurarea dreptului la muncă, și litigiul generat de refuzul unității de a executa o repartizare sau de a înscrie un candidat la concurs constituie, în esență, tot un litigiu în legătură cu încheierea contractului de muncă. Ne aflăm în prezența unui litigiu de muncă precontractual. Fiind totuși un litigiu de muncă este de competența organelor de jurisdicție a muncii (aderăm la această opinie, vezi: Sanda Ghimpu și Gheorghe Mohanu, Litigiul de muncă, Editura Științifică și Enciclopedică București 1975 p. 16 în notă și Șerban Beligrădeanu, Comisiile de judecată, Editura Științifică, București, 1971, p. 143). Deoarece în marea majoritate a cazurilor la care ne-am referit, cuantumul pretențiilor nu poate fi determinat de la început, competența revine în mod practic și de regulă comisiei de judecată din unitate în baza art. 173 lit. a din Codul muncii.

Dr. C. JORNESCU

întrebări — răspunsuri

● **MARIETA PANȚIRU, Suceava** — Învățămîntul pedagogic de trei ani face parte din învățămîntul superior. Funcțiile care pot fi ocupate de absolvenții învățămîntului superior pedagogic sînt limitativ prevăzute de lege. Între aceste funcții nu figurează și aceeași la care vă referiți dv., care are în vedere pe absolvenții învățămîntului superior de cinci ani.

● **IOAN ADAM, Arad** — Majorarea retribuției tarifare cu 5—25% pentru conducătorii auto se la în considerare la calcularea și reținerea contribuției de 2% pentru pensia suplimentară, suma respectivă incluzîndu-se în calculul retribuției medii tarifare pe baza căreia se stabilește atît pensia de asigurări cît și pensia suplimentară.

● **LUCIAN CONSTANTINESCU, Brăila** — Din scrisoarea dv. rezultă că un cadru tehnic a fost promovat într-o funcție superioară. În această situație se aplică prevederile art. 33 (3) din Legea nr. 57/1974. Personalul în cauză este încadrat la nivelul de bază

al retribuției prevăzute pentru funcția în care a fost promovat sau, dacă acest nivel este mai mic sau egal cu retribuiția avută anterior promovării, se asigură creșterea retribuției cu o clasă de retribuție. În asemenea cazuri nu se aplică, deci, reglementarea privind acordarea unei gradații, prevăzută de art. 33 (2) din legea sus-menționată.

● **IONEL MIHALACHE, Pitești** — Art. 7 din H.C.M. nr. 880/1965 privind acordarea indemnizațiilor în cadrul asigurărilor sociale de stat prevede ca, în cazul T.B.C., cuantumul indemnizației — așa cum a fost modificat prin H.C.M. nr. 1356/1968 — să fie de 85% din retribuiția tarifară de încadrare, indiferent de natura contractului și de vechimea neîntreruptă în muncă.

● **„RELAXA“, Mizil** — Contribuția de 2% pentru constituirea fondului destinat plății pensiei suplimentare are la bază principiul mutualității între asigurați — persoane încadrate în muncă. Ca atare reținerea contribuției de

20% se face de la întreg personalul muncitor, iar restituirea contribuției se poate face numai dacă personalul la care vă referiți nu beneficiază, pe lângă pensia de asigurări sociale, și de pensie suplimentară (dacă la stabilirea pensiei s-a constatat că nu are drept și la pensia suplimentară).

● **ECATERINA ȘTEFAN, București** — Perioada lucrată de dv. ca translator nu poate fi luată în considerare ca vechime în funcția de translator cu studii superioare, pentru a fi promovată în funcția de translator principal. Ținând seama că la data cind puteați fi încadrată ca translator cu studii superioare — iulie 1973 — octombrie 1975 — au trecut mai mult de trei ani, nu mai puteți contesta încadrarea dv. Termenul de sesizare în orice litigii de muncă nu poate depăși trei ani (art. 176 din Codul Muncii).

● **MIHAI JITARU, Fălticeni** — Art. 33 din Legea nr. 57/1974 alin. 3, devenit, după modificarea legii, alin. 6, prevede că personalul promovat în funcții superioare se încadrează la nivelul de bază. În cazul în care retribuirea tarifară, la nivelul de bază este mai mică sau egală cu cea avută, acest personal va fi încadrat la o gradăție care să-i asigure o creștere a retribuirii tarifare cu o clasă. Desigur că în cazul în care personalul în cauză avea, înainte de promovare, o retribuire mai mică cu două sau mai multe clase de retribuire decât retribuirea, la nivel de bază, a funcției în care este promovat, beneficiază de această retribuire, având deci o creștere a retribuirii mai mare de o clasă.

● **GHEORGHE A. GHEORGHE, Galați** — În instrucțiunile de aplicare a reglementărilor privind acordarea alocației de stat pentru copii, în vigoare până la aplicarea Decretului nr. 246/1977 (iulie), se prevedea că prin învoiere se înțelege lipsa motivată de la serviciu pe cel mult trei zile inclusiv, iar concediul fără plată reprezentă o aprobare a lipsei pe o perioadă mai lungă. După aprobarea Decretului nr. 246/1977 nu s-au mai emis noi instrucțiuni. Concediile fără plată se pot acorda numai în condițiile prevăzute de art. 127 din Codul Muncii.

● **CONSTANTIN PURICE, Brăila** — Față de prevederile art. 2 din Decretul nr. 246/1977, care stipulează diferențierea cuantumului alocației în raport de domiciliul titularului acestui drept, nu este posibil să se ia în considerare mutația de flotant pe buletinul de identitate, ca fiind o dovadă de stabilire a domiciliului. Reglementarea privind plata indemnizației de transferare are la bază o reglementare expresă și anume art. 75 din Legea nr. 57/1974.

● **NICOLAE FIERA, Balș** — Potrivit art. 2 din Decretul nr. 246/1977 alocația de stat pentru copii se acordă lunar, în cuantumuri diferențiate, în raport de numărul copiilor aflați în întreținerea familiei, de veniturile titularului alocației și de mediul — urban sau rural — în care acesta domiciliază.

Față de prevederile art. 2 și 3 din decret, dacă vi s-a diminuat retribuția tarifară de încadrare, ca urmare a retragerii unei gradații, cuantumului alocației se stabilește în raport cu retribuția tarifară de încadrare diminuată. Cind veți fi reîncadrat la gradația superioară, cuantumului alocației se va recalcula corespunzător.

● **NICOLAE N. STĂNCESCU, Gura Oniței — Dimbovița** — Funcția de merceolog în cadrul compartimentului aprovizionare este o funcție economică medie. Perioada lucrată în această funcție nu se ia în considerare la stabilirea vechimii minim necesare pentru ocuparea funcției de tehnician principal. Pentru a fi tehnician principal se cere condiția efectuării unei activități de cel puțin cinci ani în funcții tehnice. Dat fiind că sînteți absolvent al unei școli tehnice de specializare postliceale, puteți ocupa funcția de tehnician.

● **ION I. ȘTIRBU, Caransebeș** — Art. 20 din Legea nr. 3/1979 prevede, la alin. 2, că se consideră vechime în muncă și timpul în care o persoană și-a întrerupt activitatea, deoarece a îndeplinit serviciul militar în termen, a fost concentrată, mobilizată sau în prizonierat. Legea nu se referă la recunoașterea ca activitate în specialitate — economică sau tehnică — a perioadei de îndeplinire a serviciului militar. Perioada de activitate — ca furier — nu se ia deci în considerare la promovarea în funcție de planificator principal.

● **APOSTOL GHEORGHE, Sibiu** — Problema ridicată de dv. este soluționată prin Legea nr. 12/1971 (pct. 1 din anexa II la lege), în care se precizează că funcțiile pentru care se cer studii de o anumită specialitate vor putea fi ocupate și de cadrele care au studii la nivelul prevăzut în anexă (în cazul dv. absolvirea învățămîntului superior), dar într-o specialitate înrudită. Lista specialităților înrudite se stabilește de ministere, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare și al municipiului București. Dacă în unitatea unde lucrați nu s-a primit o asemenea listă, adresați-vă organului ierarhic superior.

Dr. **PETRU TANCHIȘ, Arad** — Compensarea în bani a diferenței de concediu convenit pe anul 1977 și stabilit pentru perioada cuprinsă între începerea ultimului an de muncă și 31 decembrie 1967 se acordă potrivit pct. 29 alin. ultim din precizările nr.

2038/1968 ale Ministerului Muncii, numai la încetarea, în orice mod, a raporturilor de muncă cu unitatea la care cel în cauză era încadrat la 1.I. 1968 (data intrării în vigoare a Legii nr. 26/1967), inclusiv ca urmare a transferării de la acea unitate și unde a lucrat fără întrerupere.

În cazul plecării din unitate până la 1.III.1973 (data intrării în vigoare a actualului Cod al muncii), compensarea în bani a diferenței de concediu putea fi solicitată în temeiul art. 118 din vechiul Cod al muncii, în termen de 1 an de la încetarea, în modul arătat mai sus, a raporturilor de muncă, iar pentru cele ivite după această dată, în termen de 3 ani, potrivit prevederilor art. 176 (2) din noul Cod al muncii.

MIHAI AVRAM, Bacău — 1) În baza prevederilor art. 7 și 8 din Legea nr. 5/1970 privind gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, organizarea și funcționarea controlului financiar, conducerilor unităților socialiste le revine întreaga răspundere pentru organizarea controlului în interiorul unităților, conducătorul, la nivelul fiecărei trepte organizatorice, fiind obligat să stabilească pentru fiecare cadru cu funcție de conducere din subordine atribuțiile de control ierarhic operativ-curent, condițiile de exercitare a acestora și răspunderile ce le revin

2) Anexa nr. 3 la H.C.M. nr. 1047/1970 republicată cuprinde lista activităților asupra cărora se exercită, cel puțin o dată pe lună, controlul ierarhic operativ-curent prevăzut de art. 8 din Legea nr. 5/1970, cum și compartimentele în cadrul cărora conducătorii acestora exercită controlul. Anexa menționată nu cuprinde compartimentul plan, dar așa cum se prevede în anexa respectivă, prin decizia conducătorului unității, controlul poate fi extins și asupra altor activități, potrivit necesităților.

ION IANCU, Bihor — Potrivit art. 116 din Codul muncii și H.C.M. nr. 469/1973, durata zilei de muncă a personalului muncitor care lucrează în agricultură se stabilește de comitetul oamenilor muncii al întreprinderii respective pentru ferme, secții, alte subunități și compartimente din componența sa, fără a depăși anual durata zilei de muncă stabilită de lege. Durata zilei de muncă se stabilește în funcție de volumul, urgența, natura lucrărilor (însămînțări, întreținerea culturilor recoltare etc.) și de timpul optim de lucru.

Dacă timpul inegal de lucru se stabilește trimestrial, semestrial sau anual, egalizarea programului la nivelul duratei normale a zilei de lucru (8 ore) trebuie să se realizeze în interiorul perioadei fixate de lege, adică în trimestrul, semestrul sau anul respectiv.

oferte
DE PRODUSE
DIN STOC

capacitati de
producție
produse noi

1

Intreprinderea Aparate de
măsură și control
OTOPENI

2

Intreprinderea de
reparații auto
TIMIȘOARA
Str. Circumvoluțiunii nr. 2-4

3

Intreprinderea de
utilaje grele pentru
construcții
BUCUREȘTI
Str. 7 Noiembrie nr. 201 bis
sect. 2 Telefon 87.60.40 —
Telex 10983

PRODUSE DIN METAL

PROFILE MIJLOCI ȘI UȘOARE
OȚEL INOXIDABIL

- W 4034 Ø 5 576/2 kg. 150
- AKYS Ø 36 612 kg. 24
- AKVS Ø 38 613/1 kg. 196
- W 4571 Ø 40 614 kg. 500
- W 4541 Ø 40 615/2 kg. 1022
- H18 N10T Ø 40 614/1 kg. 475
- AKVS Ø 42 618 kg. 79
- W4541 Ø 45 619/3 kg. 177
- W4541 Ø 45 620 kg. 103
- W4034 Ø 46 622 kg. 2000

ȚEAVĂ OȚEL INOXIDABIL

- VZA Ø 3×1,4 997 kg. 18
- W 4306 Ø 45×2,5 1011/3 kg. 38
- W 3042 Ø 58×3,5 1011/5 kg. 108
- Ampermetru E53 150/5A 7 buc. 1
- idem E53 300/5A 10 buc. 1
- idem E6 100ACa 11 buc. 2
- E 53 1000/5A 14 buc. 3
- idem E7 0—100 A1 22 buc. 2
- idem E7 0—250 A 23 h buc. 9
- idem E7 0—25 A 32 buc. 6
- idem E6 40—5A 34 buc. 4
- idem E6 70—5 A 37 buc. 1
- idem E6 200/5A 41 buc. 2
- idem E6 400/5A 44 buc. 1
- idem M53 10 A 72 buc. 1
- idem M 53 150 A 79 buc. 2
- idem 400 A 80 buc. 2
- idem 600 A 81 buc. 2
- idem E 54—10 A 82 buc. 1
- idem E 5 10—5A 82/1 buc. 1
- idem E54 75—5A 88 buc. 2
- idem 100—5A 88/1 buc. 2

- idem 200—5A 90/1 buc. 1
- idem E7 40A—1 98 buc. 6
- idem E7 0—150 A103 buc. 2
- idem E6 150—5A 103/1 buc. 3
- idem E7 250—5A 105 buc. 1
- idem E7 0—400A 107 buc. 4
- E54 10 A 112 buc. 1
- idem EM 53 0—100 A 119 buc. 12
- idem M3 0—250 A 121 buc. 1
- idem M 52 0—250 A 123 buc. 6
- Aparat indicat. A1—192 143 buc. 4
- Aparat regulator AR 192 145 buc. 1
- Aparat regulator AR 192 146 buc. 3
- Amplificator mag. putere AMSO 40 160 buc. 1
- Bloc apartament 3 circuite cod 1883 319 buc. 2
- Baterie cu 5 robineti 5541 Import 348 buc. 1
- Comutatoare cumpănă cod 0192 571 buc. 80
- idem K25—1080 591/1 buc. 16
- idem K25 1085 602/1 buc. 20
- idem K25 1082 607 buc. 4
- idem CSA4 și CSB4 618 buc. 10
- idem K10 6V 0636 619 buc. 29
- idem CU cod 0630 637 buc. 20
- Comutator scară PT cod 0178 647 buc. 20
- idem cumpănă Intem 022 648 buc. 58
- idem 022 648/1 buc. 60
- idem rotativ cu 24 poziții 650 buc. 2
- Conductor Fy 35 mmp 668 m. 1000
- idem 50 mmp 669 m. 100
- idem 150 mmp 669/3 m. 110
- Conductor FFSI 10 mmp 682 buc. 100
- Conductor Ty 0,5 683 m. 11000
- Contactor TCA 6A 220 V Ca Var 6+2 4003 752 buc. 200
- Conductor Ty 05 683/1 m. 1000
- Contactor TC A6A 380 VCa 6+2 4003 754 buc. 25
- idem 754/1 buc. 18
- idem 220V Ca Var 5+3 4003 764 buc. 600

- Cont. TCA 6A Ca 380 V Ca Va 4+4 cod 4003 778 buc. 100
- Cont. TCA 32A 380 V ea cod 4010 850 buc. 2
- idem 200 A 380 V Ca cod 4032 875 buc. 3
- Cablu pt. sant 927 buc. 24
- Cutii antiex cod. 7020 1014 buc. 44
- Elementi LS 60 A 1543 buc. 21
- Întrerupător basculant (Kip) 1828 buc. 200
- idem cumpănă interne cod 14 1831 buc. 107
- idem 1831/1 buc. 55
- idem automat 25 A 1875 buc. 3
- Inversor de sens 32 A 1891 buc. 30
- Izolator SA 1 Kv 1911 buc. 22
- idem SAE 1Kv 1911/1 buc. 100
- Limitator cursă dublu cu bilă 6110 2183 buc. 20
- Limitator cursă 6100 2189 buc. 15
- Limitator cursă 3630 ExD2 2201 buc. 2
- Logometru indicator L1 144 2207 buc. 3
- Logometru indicator L1 192 0—50°C 2212 buc. 2
- Microîntrerupător 5941 2313 buc. 35
- idem 5942 2318 buc. 9
- Manșon deviație 75×65 2356 buc. 2
- Manometru cu tub U3 rob 300-0-300 2371 buc. 1
- Milivoltmetru indicator M 144 2381 buc. 3
- idem M 1192 2382 buc. 3
- idem M52 10 m A 2393 buc. 5
- idem M57 100% 2398 buc. 1
- Prize antigron 2642 buc. 60
- idem cu fișe 18 cont cod 0960 2646 buc. 15
- Prize releu cod fișe KS 70257 2655 buc. 95
- Presețupe bachelită Ø 32 2748 buc. 10
- Redresor 24 VCC 12 A cod 70554A 3070 buc. 6

OFERTE

- Redresor TMAG 24V 3A 70556 A 3074 buc. 4
- idem PMGF 24V 80 A 70610 A 3078/1 buc. 21
- Rezist. reglab 100 ohmi 3 A RS 700 32E 3119 buc. 256
- Rezist. bobinată RS 700 45C 3131 buc. 7
- Reacție RMC 4 220 V Co 3168 buc. 2
- Racord de linie dublu cod 9106 3200 buc. 4
- Bunt 100 A 75 m V 3374 buc. 8
- idem 250 A 75 mV 3376 buc. 5
- idem 337 buc. 2
- idem 10 A 75 mV 3381 buc. 2
- Cablu siguranță LS 100 A 3409 buc. 62
- Relee PE6 var 8—0 220 V ca
- Import atim. R13 2880/1 buc. 40
- Relee de timp RE 250 pm Vcc 0,1—60 import 3048 buc. 12
- Releu cod fișe KDR import 3057 buc. 25
- Releu cod fișe KDR import 3059 buc. 10
- Idem — Asimilat cu 70529—40051
- Releu cod fișe KDR import atim cu 70129—50062 3061 buc. 15
- Ref KDR import 3062 buc. 3
- R13 12 Vca 4+4 R570659 2805 buc. 25
- R13 24 Vca 4+4 R570659 2870 buc. 60
- R13 24 Vcc 4+4 R570659 2808 buc. 47
- R13 480 Vcc 4+4 R570659 2810 buc. 36
- R13 220 Vcc 4+4 R570659 2814 buc. 47
- R13 380 Vca 4+2 R570659 2815 buc. 63
- R13 24 Vca 6+2 R590659 2840 buc. 22
- R13 220Vca 6+2 R570659 2846 buc. 34
- R13 24 Vca 8+0 R570659 2874 buc. 5
- R13 24 Vcc 8+0 R570659 2875 buc. 13
- R14 220Vca 8+2 RS71754 2819 buc. 12
- R15 24 Vca 004 2923 buc. 4
- R19 24 Vcc RS72047 21T+21T 2937 buc. 94
- Relee RS 71774 var. 20293 (R19) 2938 buc. 3393
- R18 24 Vcc RS71774 2943 buc. 15
- Releu programare RF 140 220 Vca 2990 buc. 1
- RT4 48 Vca RS71902 3007 buc. 1
- RTP 24 Vca RS 71029 3031/1 buc. 4
- RTP4 220 Vca 100 sec RS71029 3031 buc. 6
- RTPa 5 220 Vca RS70129 3033 buc. 10
- Releu Cod fișă CF 1SR 70129 V 500 6224 V 3050 buc. 1

- Releu cod fișe CFL1RS 70120 V 30024 24 v 3051 buc. 1
- idem CFL1 RS70130 V30021 3052 buc. 6
- idem var. 20027 12 V 3063 buc. 52
- idem var 50062 24 V 3064 buc. 80
- Releu telefonic 6 VccRS200605 tip 22788 A 3090 buc. 2

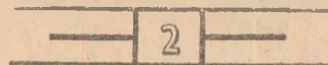
CONDENSATORI

- 0,047 MF 350V 310 buc. 781
- 0,22 MF 250 311 buc. 2000
- 0,22 MF 350 PMP 313 buc. 237
- 1 MF/400 V 320 buc. 5023
- 1 MF/400V 321 buc. 2102
- 47 MF 1630V 324 buc. 446
- 10 MF 125 V 327 buc. 1000
- 15 MF 25W 328 buc. 500
- 47 MF 25 V 333 buc. 1000
- 47 MF 350 V 334 buc. 1043
- 50 MF 350 V 353 buc. 300
- 22 MF 400 V 365 buc. 354
- 43 MF 25 V 379 buc. 56
- STIROFL 5 MF 250 V 382 buc. 85
- idem 7,5 MF 250 V 383 buc. 3
- DIODE F 057 421 buc. 541
- idem SFD 027 434 buc. 750
- idem EFD 106 435 buc. 1518
- idem EFD 107 436 buc. 5863
- Rezist. chimice 360 0,25 W 1123 1123 buc. 441
- 20 0,5 W 1144 buc. 682
- 30 0,5 W 1188 buc. 600
- 1,6 k 0,5 W 1184 buc. 1237
- 2,7 K 0,5W 1190 buc. 1038
- 8,2 K 0,5W 1202 buc. 1000
- 20 K 0,5 W 1208 buc. 200
- 82 K 1W 1214 buc. 348
- 301 1 W 1241 buc. 300
- 3,3 K 1W 1251 buc. 246
- 4,7 K 1 W 1252 buc. 290
- 22 K 1W 1257 buc. 280
- 27 K 1W 1258 buc. 569
- 56 K 1W 1260 buc. 1325
- 82 W 1 W 1261 buc. 563
- 680 2 W 1274 buc. 296

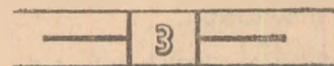
DIVERSE

- Agrafe cusut curele N4 10 m. 2
- idem N5 11 m. 3
- Ață relon 26 kg. 6,860
- Bandă crom nichel 1×0,10 134 kg. 15
- idem 1×0,20 135 kg. 16
- idem 15×0,1 136 kg. 10
- idem 1,5×0,2 137 kg. 10
- idem 1,5×0,3 138 kg. 15
- idem 1,5×0,4 139 kg. 10
- Bare ebonită Ø 10 165 kg. 9
- Bare poliner cu grafit 166 kg. 50
- Micromotor sincron. 945 b 40
- Nacele ceramice 992 b. 1
- Tub Dinatron 8—59S3/0,514 1618 b. 10
- Seturi subdiviz. de grame 54 set. 446

PIESE DE SCHIMB RULMENȚI

- Scaun supapă evacuare 2111003042 buc. 25000
- Teavă 6×1 STAS 35 kg. 3500
- Pietre polizor import 300×150×127 — 60 MN buc. 53
- idem 300×150×127 — 120 QR buc. 7
- idem 300×150×127 — 60 M STAS 601 buc. 11
- Pietre segment 111 STAS 3039 80×65×150×25 — 25 M buc. 1567
- idem 80×65×150×25 — 25 M buc. 583
- idem 80×65×150×25 — 25 M buc. 130
- Piatră sală tip 1 STAS 605 32×32×8 — 500 Q buc. 110
- idem 32×32×8 — 500 Q buc. 140
- idem 32×32×8 — 500 Q buc. 400
- idem 32×32×8 — 600 Q buc. 168
- idem 32×32×8 600 Q buc. 200
- Sirmă bobinaj email Ø 0,75 kg. 500

- Auto macara Avant
- Auto screper T.180—200
- Motor G.M. 17 M.
- Tractor S.80
- S—650 Transmisie
- Motocompresor 4,5 m.c.
- Motor D. 110.
- Pompe Sadu
- Macara Pionier
- Macara Elan
- Motor Hy—MAC
- Transmisie Hy—MAC
- Compresor TN 6/8 CP
- idem 15 CP
- idem 18 CP
- idem 4/6 CP
- Tractor T 180
- idem DET 250
- Motor PERKIMS
- Pompe CERNA
- idem LOTRU
- idem A.P.T.
- Motor TORPEDO
- Mychygan.
- Pompe BIBO
- Motor GRADAL
- ARO 240
- Saviem
- Tatra 138
- SR 113—131
- Macara 5 T.
- Aveling BATFORD
- Betoniere stabile
- FORD
- Remorci
- Trayler
- Wolla
- Albion
- M.461 (T.V.).
- Motor 1500